

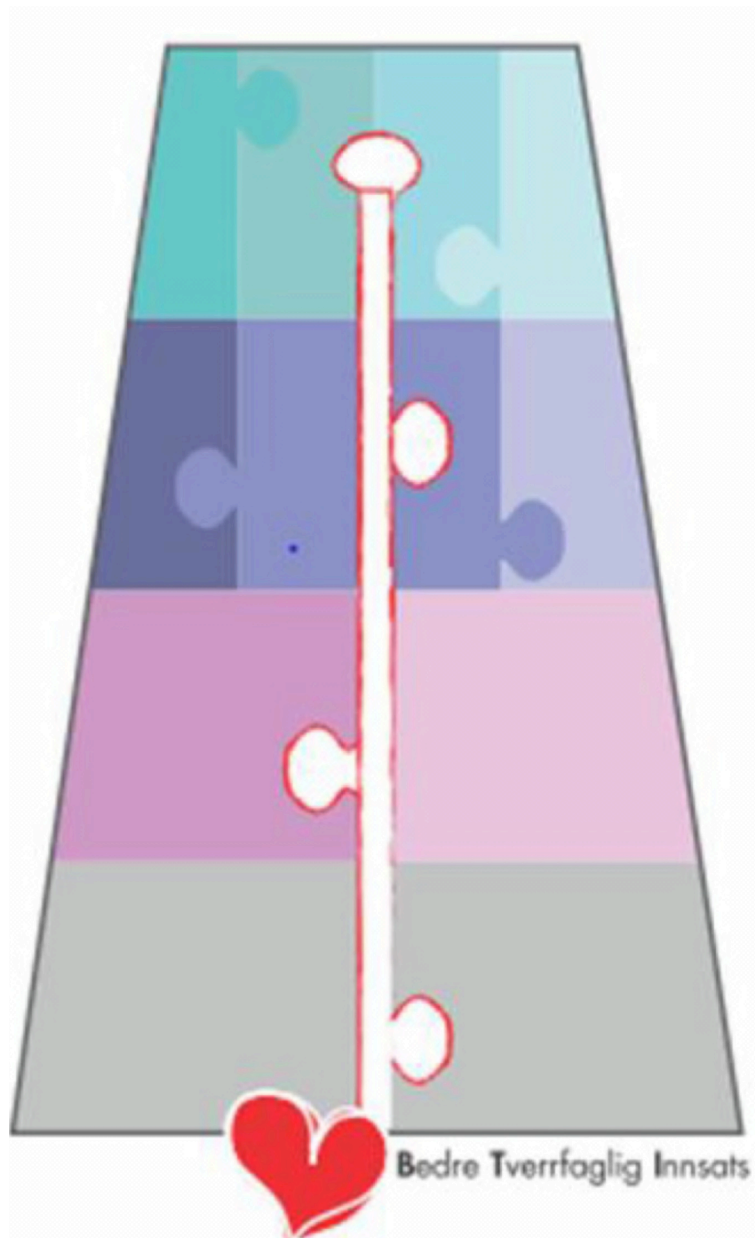
Tidlig innsats og oppfølging av utsatte barn

Bedre Tverrfaglig Innsats for barn i risiko(BTI) – Tromsø kommune

—
Line- Marie Bakkevoll Eriksen
Charlotte Hemmingsen

Masteroppgave i spesialpedagogikk

Vår 2014

Tittelblad

Tidlig innsats og oppfølging av utsatte barn; *Bedre Tverrfaglig Innsats for barn i risiko (BTI) – Tromsø kommune*

Copyright © Line-Marie Bakkevoll Eriksen og Charlotte Hemmingsen

År: 2014

Tittel: Tidlig innsats og oppfølging av utsatte barn; *Bedre Tverrfaglig Innsats for barn i risiko (BTI) – Tromsø kommune*

Forfatter: Line-Marie Bakkevoll Eriksen og Charlotte Hemmingsen

<http://munin.uit.no>

Trykk: Universitetet i Tromsø

Bildet: BTI i Tromsø kommune (2013:8). *Bedre tverrfaglig innsats for barn i risiko*.
Uferdig kommunal rapport

Sammendrag

Denne avhandlingen omhandler implementeringen av *Bedre Tverrfaglig Innsats for barn i risiko* (BTI-modellen), et pilotprosjekt på fastlandet i Tromsø kommune. BTI er en samarbeidsmodell som skal legge til rette for tidlig innsats og et bedre tverrfaglig og tverretatlig samarbeid i kommunen. Prosjektet er en del av Helsedirektoratets satsing på tidlig innsats og piloten gjennomføres i 8 norske kommuner. Vi ble interessert i temaet etter å ha vært deltakende på et informasjonskurs i BTI-modellen oktober 2013. Denne skal etter planen implementeres i hele kommunen etter pilotperiodens slutt. Utgangspunktet for vår forskning var å se hvordan BTI kunne bedre det tverrfaglige samarbeidet i kommunen. For å finne svar på dette måtte vi inn i implementeringen av modellen, samt belyse faktorer som er viktige for samarbeid. Følgende problemstilling blir besvart:

- *På hvilken måte kan BTI være med på å legge til rette for tverrfaglig samarbeid i Tromsø kommune?*
 - Hvilke faktorer må være til stede for at det tverrfaglige samarbeidet skal fungere?
 - I hvilken grad er implementeringen med på å påvirke prosjektets gjennomføring?

Teori

Teoridelen av denne oppgaven består i hovedsak av en presentasjon av BTI, både som norsk og dansk samarbeidsmodell. Vi har tatt for oss implementeringsteori, dette fordi vi ønsker å se på både hvordan implementeringen fungerer ved utvalgte skoler i Tromsø kommune, og hvordan dette kan være med å legge til rette for et godt tverrfaglig samarbeid. I tillegg til dette kommer også en beskrivelse av de faktorer som skal til for å sikre en god implementering og et godt tverrfaglig samarbeid. I implementeringsteori er det visse kriterier som fremstår som viktige for å oppnå en god implementering, disse blir presentert.

Metode

Vi har valgt kvalitativ metode for vårt forskningsprosjekt og har intervjuet ansatte på pilotskolene og deres samarbeidspartnere. Fordi BTI prosjektet i Tromsø kommune var i en pilotperiode var det få skoler som hadde tidlige erfaringer med modellen. Vi har valgt seks informanter fordi vi vurderer det som tilstrekkelig for å svare på problemstillingen. Tre av disse er ansett som våre primærinformanter, disse er ansatt i skolen. De tre andre tilhørte barnevern, politi og pilotens prosjektleder. Vi gjennomførte semistrukturerte intervju hvor informanten fikk snakke fritt rundt gitte tema. Intervjuene ble knyttet til forhold i problemstillingen som i hovedsak dreide seg om tanker rundt BTI- modellen og dens implementering. Vi har intervjuet skolens samarbeidspartnere og behandlet disse dataene som bakgrunnsdata, for å se hvordan samarbeidet blir sett på fra deres perspektiver. På grunn av anonymitetshensyn har vi valgt å kalle de informantene vi brukte videre i oppgaven for informant 1, 2, 3, politi og barnevern. Informant 1, 2 og 3 er knyttet til pilotskolene. Datamaterialet er analysert tematisk, inspirert av Braun & Clarke (2006).

Resultater

Organiseringen av BTI- modellen var det store tema for alle informantene, hvordan dette skulle gjennomføres, tid og ressurser var spørsmål som gikk igjen hos alle. Skolene opplever at de ikke har et godt nok samarbeid med blant annet fritidsseksjonen, barnevern og politi. Dette begrunner de med manglende informasjon og kunnskap. Barnevernet synes derimot de ikke hadde noen problemer med informasjonsflyt til og fra skolene. Under intervjuene kom det fram at samtlige informanter har for lite kunnskap om modellen generelt og dens implementering.

Vi ønsket å holde fokuset vårt på skolens opplevelse av piloten og dermed se etter mulige endringer i det tverrfaglige samarbeidet etter implementeringen av BTI- modellen. Funnene blir sett i lys av implementeringsteori og teori rundt suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid.

Konklusjon

Gjennom organiseringen av utvidet ressursteam er BTI- modellen med på å legge til rette for et bedre tverrfaglig samarbeid. Vi ser en positiv utvikling i relasjonene mellom de ulike instansene i modellen. De ulike instansene har fått kontaktperson, bedre kunnskap om hverandre og bedre forståelse av hver enkeltes arbeidsområde. Videre fremover vil det være viktig for deltakerne å oppfylle alle suksesskriteriene for at det tverrfaglige samarbeidet skal fungere optimalt.

Vi har sett at implementeringen av prosjektet ikke er godt nok gjennomført. For dårlig informasjonsmateriell og veiledning gjennom piloten, gjør at samarbeidspartnerne ikke får like stor utvikling som først forventet. Både skolene og prosjektleder uttalte at det nok var for tidlig å se noen endelige resultater av modellen. En av grunnene til dette kan være at skolene kom sent i gang med prosjektet. Det er uklart hva som er årsaken til svikten i gjennomføringen. Dermed bør det gjøres noen justeringer før modellen implementeres i resten av kommunen.

I arbeidet med vår mastergradsavhandling har vi kommet fram til at implementeringen av modellen gjør at suksesskriteriene ennå ikke er oppfylt. Det er som nevnt tidligere mye grunnet en informasjonssvikt. Veien videre for modellen vil kunne være å starte med en evaluering av pilotperioden. Hva var bra, hva var dårlig? Hva fungerte og hva kunne vært gjort annerledes? Kan noe fjernes for å få bedre effekt på det longitudinelle resultatet? Lederen og administrasjonen av BTI-prosjektet bør sette seg dypere inn i relevant implementeringsteori, slik at modellen og veiledere for innføringen av den blir best mulig tilpasset. Med tanke på de ansatte generelt, hadde en oppdatering av informasjonskurs og informasjonsskriv vært positivt. Det burde ikke forekomme mistolkende informasjon. Vi kan derfor tolke det slik at BTI- modellen i framtiden vil kunne være til større hjelp for det tverrfaglige samarbeidet, enn det som kommer frem i pilotprosjektet.

Forord Line-Marie Bakkevoll Eriksen

Det er med vemod disse ordene blir skrevet, da det er like før mastergradsavhandlingen skal leveres. Gjennom det siste året har det skjedd mye med tanke på kunnskapsnivå og erfaring. Det har vært svært lærerikt og interessant å holde på med et forskningsprosjekt på egenhånd, og veien videre for BTI vil bli spennende å se. Etter fem år ved Universitetet i Tromsø, står snart står arbeidslivet for tur og nye krav stilles, det er nå all teorien skal settes i praksis. Nye muligheter, nye utfordringer.

Jeg vil i denne anledning takke prosjektleder, Bente Høiseth, som velvillig lot oss forske på det uferdige prosjektet til Tromsø kommune. Du har vært veldig hjelpelig og imøtekommende med tanke på litteratur og i mailkorrespondanse. Jeg må også få takke informantene ved pilotskolene, i politiet og i barnevernet, uten dere hadde ikke dette vært mulig for oss å gjennomføre.

Vår kjære veileder, Jon- Håkon Schultz, fortjener også ett stort takk. I perioder har vi, døgnet rundt, overfalt han med e-post om diverse oppståtte problem og spørsmål. Han har alltid svart med positiv hilsen, noe som har gitt oss håp til å fortsette i tunge tider.

Jeg vil også takke familie og venner for all støtte gjennom den siste tiden, dere gir aldri opp håpet om at jeg skal klare dette! En stor takk går spesielt til vår kjære mammaMona og mammaRita som tok seg tid til å korrekturlese oppgaven vår, det er fort å lese seg blind på egenprodusert tekst. På hjemmebane har samboeren, Ole vært til stor hjelp med tanke på å underholde vår inspirerende lille Lompa, når matmor sitter druknet i bøker! Tusen takk <3

Sist, men ikke minst vil jeg gi den største takken til min kjære partner in crime, Charlotte, jeg hadde en følelse på at å samarbeide med deg på masteroppgaven ville være nyttig, og jeg fikk jammen sant meg rett også! Det har vært helt uvurderlig å ha deg som partner, uten deg ville dette vært en enormt ensom og kjedelig prosess! Lotten, jeg er kjempeglad i deg <3

Line-Marie Bakkevoll Eriksen, Tromsø, mai 2014

Forord Charlotte Hemmingsen

Det er med blandende følelser man sitter her og skriver dette. Forordet til masteroppgaven, avslutningen til et kapittel. Arbeidet med masteroppgaven har vært både lærerikt og spennende, men også et slit med mye frustrasjon og svette. Snart skal mange års skolegang være over, og vi skal ut i arbeidslivet med ny giv og en god samling av kunnskap og erfaringer. Jeg er veldig takknemlig for å ha fått muligheten til å skrive denne oppgaven, den har lært meg veldig mye, både om fagfeltet og om meg personlig.

Jeg vil rette en stor takk til alle som har vært med å gjøre denne oppgaven mulig, og vil derfor takke alle informantene våre og prosjektleder for BTI i Tromsø, Bente Høiseth, som har vært både positiv og entusiastisk til vårt arbeid. Uten dere ville dette aldri ha latt seg gjennomføre.

Vil også takke vår veileder, Jon- Håkon Schultz, som har hjulpet oss i skrive prosessen med gode tilbakemeldinger og oppmuntrende ord.

En stor takk går også ut til familie og venner som har støttet meg gjennom denne prosessen og alltid har hatt troen på meg. Sender en takk til Lines mamma, Mona, for korrekturlesing da man leser seg blind på eget arbeid. En helt spesiell takk til min kjære mamma Rita, som alltid stiller opp for meg. Jeg er utrolig takknemlig og glad i dere!

Den absolutt største takken går til min samarbeidspartner Line-Marie, for uten hennes pågangsmot, drivkraft og stå på vilje ville vi aldri ha blitt ferdig. Det har vært tider hvor enden var nær, og verden kunne "ta seg en bolle", men vi har også hatt mye gøy på lesesalen. Det har vært så fint å samarbeide med deg om denne oppgaven! Jeg er utrolig glad i deg!

Charlotte Hemmingsen, Tromsø, mai 2014

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	III
Forord Line-Marie Bakkevoll Eriksen	VI
Forord Charlotte Hemmingsen	VII
Innholdsfortegnelse	IX
1.0 Innledning	1
1.1 Problemstilling	2
1.2 Oppgavens struktur	2
1.3 Begrepsavklaring	3
1.3.1 Tidlig innsats	4
1.3.2 Barn i risiko.....	4
1.3.3 Holdninger.....	5
2.0 Teori	7
2.1 Innledning	7
2.2 Presentasjon av BTI	7
2.2.1 Modellens teoretiske forståelsesrammer	8
2.2.2 Bedre Tverrfaglig Innsats - Danmark.....	10
2.2.2.1 Samarbeidsmodell.....	12
2.2.2.2 Stafettloggen	13
2.2.2.3 Handleveiledninger	13
2.2.2.4 Redskaper	14
2.2.3 Bedre tverrfaglig innsats – Norge	15
2.2.3.1 Tromsø kommune	15
2.2.3.2 BTI i Tromsø kommune	16
2.3 Implementering	21
2.3.1 Hvordan lykkes med implementeringen?.....	22
2.3.1.1 Dokumentasjon og evaluering	22
2.3.1.2 Ledelse og målgruppe.....	23
2.3.1.3 Pilotgrupper	24
2.3.1.4 Skriftliggjøring av fortrolige opplysninger	24
2.4 Tverrfaglig samarbeid	24
2.4.1 Taushetsplikt.....	25

2.4.2 Teamleder, relasjoner og tillit.....	26
2.4.3 Kommunikasjon.....	27
2.4.4 Suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid.....	28
2.4.5 Samordningstrappen.....	30
3.0 Metode.....	33
3.1 Innledning.....	33
3.2 Valg av forskningsmetode og design.....	33
3.2.1 Kvalitativ VS kvantitativ metode.....	34
3.2.2 Det kvalitative forskningsintervju.....	35
3.2.3 Valg av informanter.....	35
3.2.4 Intervjuguiden.....	36
3.2.5 Gjennomføring av intervju og transkribering.....	37
3.3 Analyse av forskningsintervjuene.....	38
3.3.1 Validitet.....	39
3.3.2 Reliabilitet.....	40
3.3.3 Overførbarhet.....	41
3.4 Forskningsetikk.....	41
4.0 Funn.....	43
4.1 Holdninger til relasjonsendring.....	43
4.2 Holdninger til informasjon og kunnskap.....	47
4.2.1 Informasjon om modellen er for dårlig – stafettpinne og stafettpinneholder.....	47
4.2.2 Modellen er med på å kunne gi et bedre samarbeid med foreldrene – samtykkeskjema.....	48
4.2.3 Taushetsplikt, ikke alle gir like gode tilbakemeldinger.....	49
4.2.4 Kunnskap om hverandre.....	50
4.3 Holdninger om implementeringsprosessen.....	51
4.4 Oppsummering.....	53
5.0 Drøfting.....	55
5.1 Implementering.....	55
5.2 Tverrfaglig samarbeid.....	59
5.2.1 Ledelse, kommunikasjon og tillit.....	59
5.2.2 Suksesskriterier og samordningstrappen.....	61
5.2.2.1 Steg 1: Informasjon.....	61
5.2.2.2 Steg 2: Konsultasjon.....	62
5.2.2.3 Steg 3: Dialog og diskusjon.....	63

5.2.2.4 Steg 4: Enighet om meninger og holdninger.....	63
5.2.2.5 Steg 5: Felles handling.....	64
5.2.3 Ulike nivåer i BTI- modellen.....	64
6.0 Oppsummering og konklusjon.....	67
6.1 Oppsummering.....	67
6.2 Konklusjon.....	70
Litteraturliste.....	73
Bøker:.....	73
Internett:.....	76
Vedlegg.....	77
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	77
Vedlegg 2: Informasjonsskriv.....	78
Vedlegg 3: Samtykke til deltakelse i studien.....	80
Vedlegg 4 – Godkjenning NSD.....	81

1.0 Innledning

“Det nytter ikke å være en skinnende stjerne på himmelen alene”.

Gro Harlem Brundtland

Høsten 2013 var vi deltakere på Tromsø kommunes informasjonskurs av *Bedre Tverrfaglig Innsats for barn i risiko* (BTI), sammen med pilotprosjektets skoler og barnehager, samt deres samarbeidspartnere. BTI er en samarbeidsmodell som skal legge til rette for tidlig innsats for barn man har bekymring for. Den skal også legge til rette for et bedre tverrfaglig og tverretatlig samarbeid i kommunen. Modellen er opprinnelig fra Danmark, men Helsedirektoratet har tatt initiativ til å implementere prosjektet i åtte norske kommuner. Det er i den forbindelse tilpasset en versjon av modellen som skal utprøves hos utvalgte pilotskoler i Tromsø kommune.

BTI- modellen i Tromsø kommune har tre målsetninger: *En*, å sikre tidlig innsats og medansvar ovenfor barn og unge som det er bekymring for. *To*, å styrke det tverrfaglige samarbeidet og en helhetsorientert innsats ovenfor det enkelte barn. *Tre*, å har et tydelig fokus på tidlig involvering av foreldrene.

Temaet for masteroppgaven vår er hvordan BTI som modell kan påvirke tverrfaglig arbeid i Tromsø kommune. Gjennomføringen av forskningsprosjektet ble gjort gjennom kvalitative forskningsintervju av deltakere på skoler og ulike samarbeidspartnere i pilotprosjektet.

Selv om modellen implementeres i åtte norske kommuner, har vi valgt Tromsø kommune som utgangspunkt for vårt forskningsprosjekt. Denne avgrensningen var av praktiske årsaker som tid og ressurser, da vi har tilknytning til kommunen. Vi har valgt å se på skolens opplevelse av implementeringen, på grunn av vår erfaring i skolen.

1.1 Problemstilling

”Tidlig innsats og oppfølging av utsatte barn, unge og familier det er knyttet bekymring til har vist seg å ha positive effekter på kort sikt for dem gjelder, samt at det har en positiv samfunnsøkonomisk effekt på lang sikt” (Helgesen, 2013:10).

Helsedirektoratet fikk desember 2011 tillatelse fra Socialstyrelsen til å tilpasse BTI-modellen til norske forhold. Målet deres er å utvikle BTI- modellen til inspirasjon for alle landets kommuner, slik at de som ønsker det kan ta den i bruk. Modellens mål er å sikre tidlig innsats og hindre oppfølgingsbrudd ved bekymring for barn og unge i risiko. Et godt samarbeid mellom de ulike etatene vil derfor har en sentral plass i denne modellen. Helsedirektoratet har tatt initiativ til gjennomføring av pilotprosjekt i åtte norske kommuner i tidsrommet 2012- 2014.

I denne avhandlingen ønsker vi gjennom forskningsarbeidet å besvare følgende problemstilling:

- *På hvilken måte kan BTI være med på å legge til rette for tverrfaglig samarbeid i Tromsø kommune?*
 - Hvilke faktorer må være til stede for at det tverrfaglige samarbeidet skal fungere?
 - I hvilken grad er implementeringen med på å påvirke prosjektets gjennomføring?

1.2 Oppgavens struktur

1. Innledning

I kapittel 1 introduserer vi kort modellens målsetning før vi presenterer vår problemstilling. Oppgavens struktur vil bli beskrevet i dette kapitlet. Vi har også tatt med en begrepsavklaring før videre presentering av teori i kapittel 2.

2. Teori

Dette kapitlet omhandler en presentering av utvalgt teori som vil være relevant for videre drøfting av vår problemstilling. Her vil vi presentere den danske BTI-modellen som er brukt til inspirasjon for utviklingen av den norske versjonen. Implementeringsteori og relevante temaer innen tverrfaglig samarbeid vil også bli belyst.

3. Metode

I dette kapitlet beskrives det hvilken metode vi har brukt gjennom dette prosjektet. Det beskrives hvordan vi har analysert datamaterialet og hvilke analytiske hensyn vi har tatt. Studiens gyldighet vil også bli tatt opp i dette kapitlet.

4. Funn

Resultatene etter intervjuene blir presentert i dette kapitlet. Vi har valgt å kategorisere resultatene i skole (Informant 1, 2 og 3), politi og barnevern. Utvalget av informanter er gjort på bakgrunn av deltakelse i prosjektet, og vi bruker sitater fra intervjuene for å presisere viktige deler av funnene.

5. Drøfting

Dette kapitlet omhandler studiens resultater satt opp mot tidligere funn og teori. Avhandlingens problemstilling ligger til grunn for denne drøftingen.

6. Oppsummering og avslutning

I dette kapitlet skal vi oppsummere oppgaven samt komme med en konklusjon med utgangspunkt i forskningsprosjektets problemstilling.

1.3 Begrepsavklaring

Her vil det bli forklart noen begreper som kan være nyttig å ha forståelsen av for videre lesing av avhandlingen. Ytterlige begreper vil bli beskrevet fortløpende i teksten.

1.3.1 Tidlig innsats

”Med tidlig innsats menes arbeidet med å identifisere og håndtere et problem på et så tidlig tidspunkt at problemet forsvinner eller blir redusert med begrenset innsats.”

(<http://www.krad.no/forebygging/barnogungdom/tidlig-innsats>)

Tidlig innsats handler, ifølge likestillings-, omsorgs- og inkluderingsdepartementet, om å optimalisere barnets oppvekstmiljø tidligst mulig, med sikte på å utvikle en robust psykisk helse og forebygge skjevutvikling (<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2009/nou-2009-08/9.html?id=558086>).

Mange av risikofaktorene er ikke like åpenbare mens noen kanskje foreligger allerede før barnet er født, da med tanke på foreldres psykiske helse, rusmisbruk og utviklingshemming. Det er derfor et sentralt mål å styrke en felles forståelse for hva som skal til for å sikre et best mulig grunnlag for barns psykiske helse.

”Tidlig innsats i barnehage og skole – St. Meld. Nr. 16 (2006- 2007) (...) og ingen sto igjen.

Forskning viser at norsk utdanning har vært preget av en vente- og se- holdning. Troen på at problemene løser seg etter hvert, viser seg i mange tilfeller å være feil. Derfor introduserte departementet ”tidlig innsats” som strategi. Nødvendige tiltak skal settes inn i utdanningssystemet og når utfordringer oppdages” (Kunnskapsdepartementet, 2011:8)

1.3.2 Barn i risiko

Barn og unge i risiko, er i følge oss barn som vi har en bekymring for. Det vil skje, fra tid til annen at ansatte ved skolen blir bekymret for en eller flere av elevene sine. For oss er barn som vekker bekymring, barn som ofte skiller seg ut fra ”normalgruppen” av jevnaldrende barn. Som regel har det forekommet hendelser med barnet eller foresatte, konkrete uttalelser eller situasjoner som øker bekymringen til skolen. Bekymringen oppstår ofte en stund før man faktisk mistenker omsorgssvikt i hjemmet.

Hvis noe betraktes som risiko eller bekymring, hvordan skal det da håndteres og hvor langt skal det gå før man forteller samarbeidspartnere om bekymringen? Skal tidlig innsats settes inn eller skal man observere tilfellet en periode og se om det endrer seg? Det kan godt være at man bekymrer seg uten grunn, men man har fortsatt, som

skole, plikt til å undersøke antakelsen nærmere. Det er ikke skolens ansvar om bekymringene er reelle, det er barnevernets oppgave å undersøke videre. Møller og Harrits (2013) skriver om at tidlig intervensjon, tidlig innsats, kan også sette familier og barna deres i kategorier som de i bunn og grunn ikke hører hjemme i. Grunnen til dette er at i en tidlig intervensjon er det ofte at det ikke er kommet fram nok informasjon og kunnskap til å kunne konkludere om det faktisk er problemer tilstede eller ikke.

1.3.3 Holdninger

Holdning defineres som en evaluering av et menneske eller en ting (Pratkins & Greenwald, 1989). Ifølge Solomon (2006) består holdninger over tid og kan derfor anses som varige, mens adferd kjennetegnes ved både endringer og stabilitet. Holdninger er rettet mot personer, hendelser og situasjoner, og er med på å bestemme hvordan vi blir å handle. Man kan kategorisere holdninger etter bevisste og ubevisste. Bevisste holdninger er du klar over at du har, mens en ubevisst holdning gjerne ikke viser seg før du står i en konkret situasjon. Når du danner overbevisninger om et objekt oppstår holdninger spontant og uunngåelig. Denne overbevisningen gir også informasjon om hvordan det er lurt å handle. Man kan handle på tre forskjellige måter ovenfor objektet; *positivt*, *negativt* og *nøytralt*. Holdningene våre er derfor et viktig aspekt av vår adferd og hvilke beslutninger man tar.

2.0 Teori

2.1 Innledning

Forskningsundersøkelsen vår retter seg mot skolen og deres samarbeidspartnere i forbindelse med BTI- modellens pilotprosjekt i Tromsø kommune. I dette kapitlet vil vi presentere samarbeidsmodellen Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) både slik den er i Danmark og slik den er planlagt for Norge. Vi har sett spesielt på hvordan den er tilpasset for innføring i Tromsø kommune.

Etter presenteringen av modellen har vi sett på implementeringsteori og hva som er viktige elementer for å lykkes med implementeringen. Til slutt vil vi se på begrepet tverrfaglig samarbeid. Det vil bli beskrevet hva et tverrfaglig samarbeid er og hvilke suksesskriterier som ligger til grunn for et vellykket samarbeid. I dette kapitlet vil vi også kort presentere samarbeidstrappen.

2.2 Presentasjon av BTI

BTI modellen er en samarbeidsmodell for voksne som jobber med barn i risiko. Den er opprinnelig fra Danmark, men Tromsø kommune driver nå et prosjekt med å få den videreutviklet for norske forhold. Det er Helsedirektoratet som har tatt initiativ til prosjektet, og det er også under innføring i åtte andre norske kommuner.

BTI står for Bedre Tverrfaglig innsats for barn i risiko, og setter fokus på samarbeid mellom de ulike instansene som er etablert i kommunen. Det er derfor utarbeidet en samarbeidsmodell (BTI-modellen) som inneholder en gitt handlingsplan som skal brukes dersom man har bekymringer for barn eller unge. Det jobbes også med en "verktøykasse" hvor skolen eller barnehagen selv skal kunne sette i gang tiltak for den unge.

Målet er et bedre tverrfaglig samarbeid når vi opplever bekymringer for et barn.

Formålet med modellen er (BTI i Tromsø kommune, 2013)

- Å sikre tidlig innsats og medansvar ovenfor barn og unge som det er bekymringer for.
- Å styrke det tverrfaglige samarbeidet og en helhetsorientert innsats ovenfor det enkelte barn.
- Å ha et tydelig fokus på tidlig involvering av foreldrene.

Samarbeidsmodellen er utviklet i 2013 gjennom prosjektet "Bedre tverrfaglig innsats" i regi av Helsedirektoratet og med inspirasjon fra arbeidet "Bedre tverrfaglig innsats" i Danmark. Området "Fastlandet nord" er pilot i prosjektet (01.11.13-01.03.14), og det vil her gjøres tilpasninger og justeringer av samarbeidsmodellen før den implementeres i resten av Tromsø kommune.

2.2.1 Modellens teoretiske forståelsesrammer

Alt av pedagogisk praksis tar utgangspunkt i en eller flere teoretiske forståelsesrammer, i følge Socialstyrelsen(2012) har BTI- modellen har sine teoretiske holdepunkt i fem forskjellige nøkkeltbegreper som sprer teorien i ulike retninger.

Nøkkeltbegrepenes gjennomgang bidrar til en empirisk oppfatning av hvordan de teoretiske forståelsesrammene har betydning i forhold til det tverrfaglige samarbeidets totale utvikling. *Den psykodynamiske modellen* som Freud presenterte, har hatt en vesentlig retningsgivende rolle i sosialarbeidet i Danmark siden 1920-årene og har fortrinnsvis hatt hovedvekt på den dynamisk personlighetsmodell som var utviklet innenfor psykologiens rammer. Det antas at det ubevisste er av vesentlig betydning i forhold til sosiale problemer og konflikter. Formålet her er å kunne skape et grunnlag for å få frigjørelse fra ubevisste konflikter som ikke er bearbeidet enda, og dermed ende med en positiv personlig utvikling. Denne typen sosialt arbeid kan forbindes med en autentisk og personlig relasjon mellom sosialarbeider og klient. Det samme vil også kunne gjelde en psykodynamisk forståelse av personlige kriser og utviklingsbaner.

Alternativt til den psykodynamiske modellen har Shulman i løpet av 2000- tallet utviklet en modelltilføyelse som har hentet mye inspirasjon fra sosiologien og sosiologen Mead, som *den interaksjonistiske modellen* ble utviklet av. Her vektlegges det på det sosiale møtet og hvordan samspillet mellom mennesker fungerer, tolkninger og forståelser av konkrete situasjoner og sammenhenger er også viktige punkt i modellen. Den reflekterende praktiker, fagpersonen som arbeider ut fra en bevisst forståelse av interaksjonen og har gode relasjoner mellom sosialarbeideren og den eventuelle klienten.

”I sammenligning med en psykodynamisk forståelse av det sociale arbejde forskydes fokus væk fra individuelle karakteristika i retning af situationsforståelser, intervjubjektive meningsstrukturer og social interaktion” (Socialstyrelsen, 2012:80).

Den læringsteoretiske modellen, med utgangspunkt i Skinner har et mer styrket fokus på atferden til mennesket, enn på psykologiske mekanismer eller sosiale relasjoner. Mistriivsel og atferdsproblemer blir her regnet som læring, og det sosiale arbeidet blir sentrert på den måten at endring av at læringsbetingelsene, spesielt av innlæring av noe nytt, blir av mer hensiktsmessige atferdsmønstre. Det arbeides da mer konkret med problemløsende relasjoner mellom sosialarbeider og klienten. Det blir for eksempel holdt fokus på positiv forsterkning av ønsket atferd og nedtrapping av negativ atferd gjennom å bevisst bruke belønning, og eventuelt konsekvenser når det trengs. I motsetning til denne læringsteoretiske modellen, fører Bourdieus *konfliktteoretiske modell* fokus på samfunnsmessige strukturer og maktrelasjoner som årsak til sosial problematikk og som gjenstand for arbeidet med det sosiale. Mennesker som blir satt i marginaliserende, altså adskilte, samfunnsmessige posisjoner, kan få en avmaktstilstand og kan reagere på ulike måter, enten med innadvendt eller utadvendt destruktiv atferd.

Hvis man ser tilbake i tid, så var det idéhistorisk en forbindelse mellom Marxismen og den konfliktteoretiske modellen, slik som feminismen også har tilføyd medvirkning til konfliktteoriens forståelse av sosialt arbeid. Nåtidens konfliktteoretiske modell har endret syn og bruker i dag fokus på blant annet Empowerment- begrepet i sosialfaglig praksis. Lengre tilbake i blant annet sosiologi- og kommunikasjonsteori har *den systemteoretiske modellen* røtter, men ble først sentral i sosialfaglig sammenheng rundt 1980- tallet. Her var det Bronfenbrenners

sosialøkologiske utviklingsteori som stod i sentrum. Essensen i teorien hans teori er helhetsperspektivet, hva er årsaken til de ulike problemstillingene, hvordan det sosiale arbeidet skal håndteres og om det finnes samspill i det sosiale systemnettverket: individuelle psykiske systemer, familiesystemer og en rekke formelle eller uformelle systemer i menneskets omverden. Det sosiale arbeidets utgangspunkt blir dermed en autoritet for det absolutte selvorganiseringen av systemet som er et objekt for intervensjonen.

Det som i hovedsak utpreget seg mest innen tverrfaglig samarbeid hos de danske pilotkommunene var *systemisk tenkning*. Hvordan skal modellen implementeres best mulig for skolen og hva skal til for å opprettholde given og motivasjonen. Økonomisk sett er det også en del tanker rundt, om vil dette bli dyrt for kommunen eller om det videre vil være øremerkede midler for at BTI- modellen skal kunne bli gjennomførbar. Modellen holder også fokus på generelle organisasjons- og styringsparadigmer og i de ulike nøkkelbegrepene spiller det en sentral rolle på grunn av utviklingen av det tverrfaglige samarbeidet for barn og unge. Alt tatt i betraktning er det viktig å være oppmerksom på at organisasjons- og styringsformer på det sosiale området også vil kunne være preget av organisasjoner som ikke er overordnet i forhold til den offentlige sektors styringsform.

Det vil være rimelig å anta at det er disse teoretiske forståelsesrammene som også gjelder for innføringen av modellen i Norge.

2.2.2 Bedre Tverrfaglig Indsats - Danmark

Socialstyrelsen gjennomførte fra 2006 til 2008 et metodeutviklende prosjekt kalt "Tverrfagligt samarbejde – underretning og tidlig indsats" (Socialstyrelsen, 2008). Prosjektet skulle utvikle en generell modell for det tverrfaglige og det tverretatlige samarbeidet mellom kommunale og regionale myndigheter for å sikre en tidlig og sammenhengende innsats for barn med sinnslidende eller misbrukende foreldre.

Prosjektet skulle identifisere eksisterende modeller i landets 98 kommuner for så å gjennomføre en casestudie av 19 modeller i 18 kommuner. I casestudiene beskrives modeller som på sentrale punkter presenterer perspektivriktig gjennomføring i

forhold til implementering, forankring, organisering og håndtering. Fokuset har vært på det man kan kalle for gråsoner- eller bekymringstilfeller og modellene beskriver en rekke metoder for hvordan man kan sette inn tiltak med fokus på tidlig innsats.

Den generelle modellen skal bidra til:

- At barn med sinnslidende eller misbrukende foreldre tidlig blir oppdaget og får den hjelpen og støtten de har bruk for.
- Å sikre tilbud om støtte, som er rettet nettopp mot disse barna, som hjelper de med å håndtere problemer som er forbundet med å ha foreldre med sinnslidelser eller er misbrukere.
- At ansatte samarbeider på tvers av faggrupper for å sikre at det skapes en helhet om sammenheng i innsatsen.

Modellen som ble utviklet inneholder fire elementer:

- En **forståelsesramme**, som beskriver hvordan samarbeidet kan tilrettelegges på forskjellige nivåer og med forskjellige aktører.
- En **samarbeidsstruktur** basert på at en aktør er *stafettholder* og dermed er ansvarlig for koordinering av det tverrfaglige samarbeidet, og for å dokumentere i *stafettloggen*.
- **Handleveiledninger** til forskjellige ansatte med forskjellige funksjoner
- En rekke konkrete **redskaper**, som støtter oppsporingen, vurderingen, beslutningen og innsatsen overfor det enkelte barn og dets familie.

Til modellen er det også tilknyttet en **implementeringsveileder** og en veiledning til **selvevaluering**.

Utgangspunktet for samarbeidsmodellen er at den skal kunne brukes på alle nivåer i innsatsen, fra den tidlige forebyggende til den omfattende innsatsen hvor en rekke aktører er involvert.

2.2.2.1 Samarbeidsmodell

Samarbeidsmodellen og dens redskaper og handleveiledninger kan brukes til å tilrettelegge kommunens tverrfaglige innsats omkring barn og ung, både på et overordnet nivå og helt praktisk i det daglige arbeidet med barnene. Det finnes allerede en lang rekke lokale tiltak på området, og modellen legger ikke opp til at disse skal legges til side for den nye modellen. Tvert imot kan samarbeidsmodellen og dens redskaper supplere den enkelte kommunes allerede eksisterende arbeidsmåte. Samarbeidsmodellen skal på denne måten tilpasses til den enkelte kommune og deres lokale forhold.

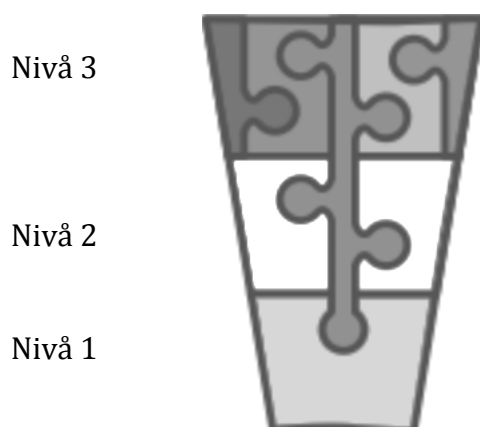
Samarbeidsmodellen har beskrevet tre ulike nivåer avhengig av problemenes omfang og antallet av involverte aktører. Utgangspunktet for samarbeidsmodellen er at den skal kunne brukes på alle nivåer, fra tidlig begrenset innsats til den mer omfattende.

Modellen opererer med tre nivåer:

Nivå 1 – hvor innsatsen kun involverer et enkelt tilbud eller en avdeling for eksempel en skole. De ansatte på skolen kan hente råd og veiledning hos andre, uten at det nødvendigvis fører til et tverrfaglig samarbeid.

Nivå 2 – hvor det er behov for at to eller flere tilbud koordinerer deres innsats. De arbeider etter felles målsetninger og man er oppmerksom på de andre aktørenes innsats.

Nivå 3 - Når det er behov for et bredt samarbeide. På dette nivået er den kommunale forvaltning involvert, typisk ved en saksbehandler. Normalt overtar saksbehandleren ansvaret for koordineringen.

Kjedgeformen viser at det tverrfaglige samarbeidet kan være mer eller mindre omfattende og involvere få eller mange aktører. Nivådelingen og kompleksiteten i samarbeidet er illustrert med puslespillbrikker der alle er nødvendige for helheten i innsatsen. Den loddrette brikken symboliserer stafettloggen og stafettholderen, som binder sammen de forskjellige aktivitetene til en koordinert innsats for barnet, og for familien.

2.2.2.2 Stafettloggen

Stafettloggen er dels en tids- og innholdsmessig fastholdelse av initiativer og beslutninger, og på sett og vis en beskrivelse av ansvaret. Det sikrer klarhet i hvem som i de ulike faser av det samlede forløp har ansvaret for å koordinere og sikre fremgang i det tverrfaglige arbeidet. Å føre stafettlogg er også en anledning til å evaluere innsatsen fortløpende.

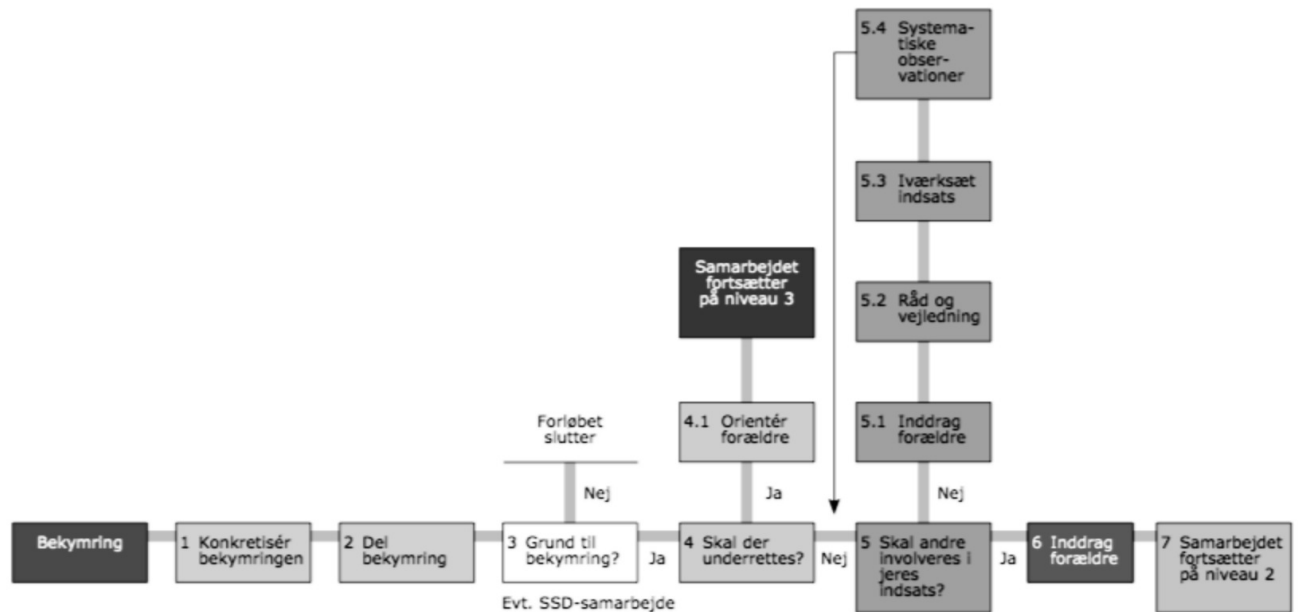
Stafettloggen er også et viktig redskap i dialog med familien. Familien skal i alle tilfeller ha tilgang til stafettloggen og dermed kunne følge med hvilke beslutninger som tas. Det er viktig at familien og barnet får eierskap til stafettloggen og opplever den som en avtale.

Stafettloggen er ikke et alternativ til den ordinære utarbeidelsen av saksdokumenter men derimot et supplement som skal sikre at tiltakene innen fagområdet er godt koordinert med andre på fagområdet.

2.2.2.3 Handleveiledninger

Forutsetningene for et godt tverrfaglig samarbeid er at alle relevante aktører vet hvordan de kan og skal handle hvis de blir bekymret for et barn. I handlingsveiledningene henvises det til kommunens tiltaksvifte. Den er satt sammen av de ulike tilbudene, møteplassene og verktøyene som finnes tilgjengelig i den aktuelle kommunen. Tiltaksviften bør utarbeides som ledd i implementeringen av samarbeidsmodellen.

Handlings- og beslutningsforløb for medarbejdere, der har direkte kontakt med børn og unge fra 0 til 18 år

Figuren er hentet fra Socialstyrelsen (2008:46)

2.2.2.4 Redskaper

Avsnittet redskaper beskriver en rekke konkrete veiledninger og skjemaer som kan brukes dersom man opplever bekymring for et barn.

Listen av redskaper er hentet fra Socialstyrelsen (2008:71) og lyder som følger:

- Samtykkeerklæring fra foreldre
- Barn og unges signaler på mistriivsel
- Observasjonsskjema
- Bekymringsskala vedrørende barn
- Bekymringsskala vedrørende foreldre
- Veiledning til bekymringssamtale
- Veiledning til oppfølgingsamtale

- Standard skjema til bekymringsmelding
- Standard dagsorden til koordinasjonsmøte
- Mal til nettverkskart

2.2.3 Bedre tverrfaglig innsats – Norge

”BTI er en samarbeidsmodell fra Socialstyrelsen i Danmark som nå prøves ut i norsk versjon i åtte kommuner. En av modellens målsetninger er å forhindre oppfølgingsbrudd og styrke de ulike etatenes samarbeid og koordinering av hjelpetiltak i arbeidet med barn, unge og foreldre som trenger bistand og oppfølging. Den danske modellen ble utviklet for barn og unge i familier med rus og eller psykiske helseproblemer, men viser seg å være hensiktsmessig for en bredere målgruppe, barn, unge og foreldre med bekymringer.” (<http://tidligintervensjon.no/Nyheter/Bedre-tverrfaglig-innsats--BTI/>)

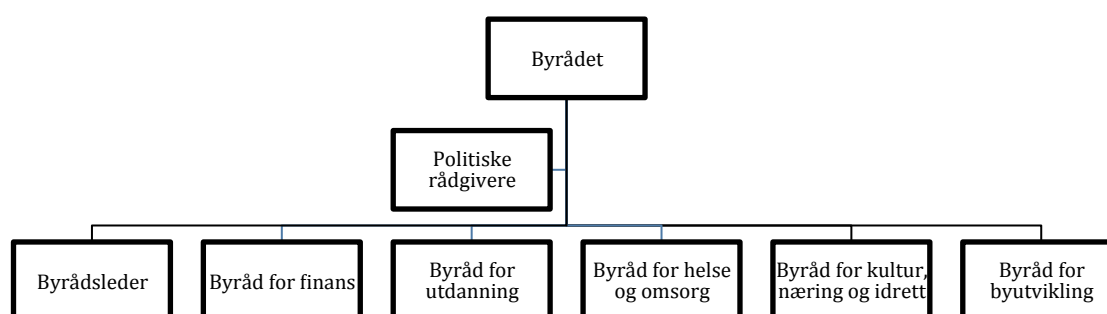
BTI har som formål å sikre et tidlig og tverrfaglig samarbeid omkring barn og unge. For at dette skal være mulig er det nødvendig at fagpersonene på området har en felles tilnærming til hvordan man skal samarbeide med hverandre. Kommunene som prøver ut en norsk versjon av BTI skal i løpet av prosjektperioden 2012/2014 delta i og prøve ut hele eller deler av modellen med tanke på implementering i alle norske kommuner som ønsker det. Det er inngått et samarbeid mellom kommunen, Helsedirektoratet og de regionale kompetansesentrene rus i den enkelte regionen.

I desember 2011 fikk Helsedirektoratet tillatelse til å tilpasse BTI-modellen til norske forhold av Socialstyrelsen. Målet er å utvikle BTI-modellen til inspirasjon for alle landets kommuner på sikt, slik at de som ønsker det, kan ta denne i bruk. Vi blir å drøfte implementeringen i kapittel 5.

2.2.3.1 Tromsø kommune

Tromsø Kommune (www.tromsø.kommune.no) er den niende største kommunen i Norge og den åttende største bykommunen. Den har sitt kommunesenter i Tromsø. I Tromsø kommune bor det om lag 72 000 mennesker, hvor om lag 60 000 av dem bor i byen Tromsø (<http://no.wikipedia.org/wiki/Tromsø>).

Tromsø kommune innførte i 2011 parlamentarisme som styringsmodell, noe som fører til økt enhetsstyring. Ved denne styringsformen har byrådet det øverste ansvaret for den løpende driften av Tromsø kommune. Byrådet er dermed øverste ansvarlig for administrasjonen.

Forenklet organisasjonskart (http://issuu.com/evamha/docs/arbeidsgiverstrategi_for_troms__ko)

”Den administrative organisasjonsmodellen i Tromsø kommune gir den enkelte skole, barnehage, sykehjem osv. stor frihet til å finne kreative løsninger innenfor gitte rammer”.

Fordi vår oppgave springer ut av endringer i kommunens modell, velger vi å ta med den delen av den kommunale driften som har betydning videre i oppgaven. De etatene vi ønsker å være i kontakt med, og som BTI modellen er med å arbeider med er underlagt byrådet for helse og omsorg og byrådet for utdanning.

Vi har valgt å utelukke barnehager, sykehjem og diverse andre helseinstitusjoner, fordi disse ikke har noen videre betydning for vår oppgave.

Tromsø kommune har 24 barneskoler, tolv kombinerte barne- og ungdomskoler, tre privatskoler og åtte ungdomskoler.

2.2.3.2 BTI i Tromsø kommune

Tromsø kommune presenterer en samarbeidsmodell kalt ”Bedre tverrfaglig innsats”. Modellen omfatter alle ansatte i kommunen som gjennom sitt arbeid kommer i kontakt med barn og unge med behov for ekstra oppmerksomhet. Samarbeidsmodellen er utviklet i 2013 gjennom prosjektet ”Bedre tverrfaglig

innsats” i regi av Helsedirektoratet og med inspirasjon fra arbeidet ”Bedre tværfaglig indsats” i Danmark. Tromsø kommune har gjennomført en pilot i området ”Fastlandet nord”, og modellen vil tilpasses og justeres før den implementeres i resten av kommunen.

Tromsø kommunes samarbeidsmodell består av tre deler:

- En fast samarbeidsstruktur
- Handlingsveiledninger
- Verktøykassa

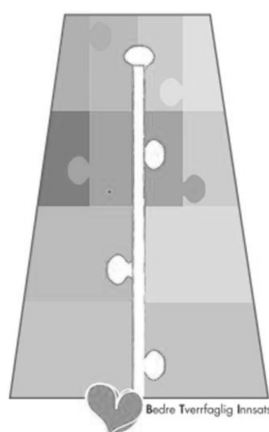
Samarbeidsstrukturen er med på å avklare hvilken rekkefølge et forløp skal foregå i. Aktørene i kommunen skal kommunisere, koordinere og samarbeide, men de ulike aktørene bidrar på ulike tidspunkter og i varierende grad i forløpet. For at samarbeidet skal fungere er det avhengig av at en aktør holder ansvaret – stafettholderen.

Stafettholderen er den fagpersonen som først blir bekymret for barnet og tar initiativ for å starte tidlig innsats. Denne fagpersonen har ansvaret for å etablere samarbeid med foreldre og opprette stafettlogg. Stafettpinneholderen har koordineringsansvaret helt frem til stafettpinnen er levert og akseptert av en samarbeidsaktør. Når stafettpinnen overlates til en annen aktør er det viktig å understreke at det er koordineringsansvaret som overleveres mens arbeidet som gjøres på for eksempel skolen fortsetter.

I forbindelse med utprøvingen i pilotområdet er det opprettet faste tverrfaglige møteplasser i tilknytning til skoler og barnehager. Dette er møteplasser hvor de ulike aktørene kan drøfte problemstillinger om enkeltbarn (krever samtykke eller anonymitet), generelle problemstillinger eller generelle tema rundt tverrfaglig samarbeid. På barneskolene kalles denne møteplassen for et ”Utvidet ressursteam” og deltakerne er skolens eget ressursteam, PPT, helsesøster, barnevernstjenesten, fritidsklubben, tildelingskontoret og politiet. Den planlagte møtehyppigheten er satt til to ganger per semester, altså fire ganger per skoleår. Ungdomsskolenes møteplass

er, som tidligere, kalt "SLT-forum"¹. Denne inneholder de samme aktørene som hos barneskolene men også utekontakten og idrettsrådet. Dette møtet har også et litt større fokus på kriminalitetsforebyggende tiltak og veiledninger enn det er på barneskolene (<http://www.tromso.kommune.no/slt.121246.no.html>). De utvidede ressursteam møtene er av en mer forebyggende karakter, da deres "hovedmål" er å knytte relasjon instansene i mellom. Når du som fagperson opplever bekymring skal du være kjent med mulige kontaktpersoner videre i handlingsforløpet.

Ulikt fra den modellen vi har sett før så har Tromsø kommune også lagt til et nivå 0 i sin inndeling av det tverrfaglige samarbeidet. De beskriver dette nivået som identifisering og avklaringsnivået. I denne fasen er man ekstra oppmerksom og det er her man avklarer om man har grunn til å være bekymret for barnet. Den personen som blir ekstra oppmerksom på et barn, tar initiativ til at det blir opprettet et samarbeid med foreldrene.

Samarbeidsmodellen Tromsø kommune

Det tverrfaglige samarbeidet illustreres gjennom inndeling i fire nivåer:

Nivå 0 – Identifisering og avklaring

Nivå 1 – Innsats i egen avdeling/enhet

¹ SLT – Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak

² KORUS: "KoRus- Nord (Kompetansesenter rus, Nord-Norge) er ett av syv regionale kompetansesenter innen rusfeltet i Norge og arbeider på oppdrag fra Helsedirektoratet. KoRus- Nord er organisatorisk tilknyttet Rus og spesialpsykiatrisk klinikk ved UNN og er lokalisert i Narvik. KoRus- Nord sin primære rolle er å styrke

Nivå 2 – Tverrfaglig innsats som involverer to eller flere instanser som arbeider etter felles målsetninger

Nivå 3 – Bredt tverrfaglig samarbeid, spesiell innsats som krever koordinering av flere tjenester

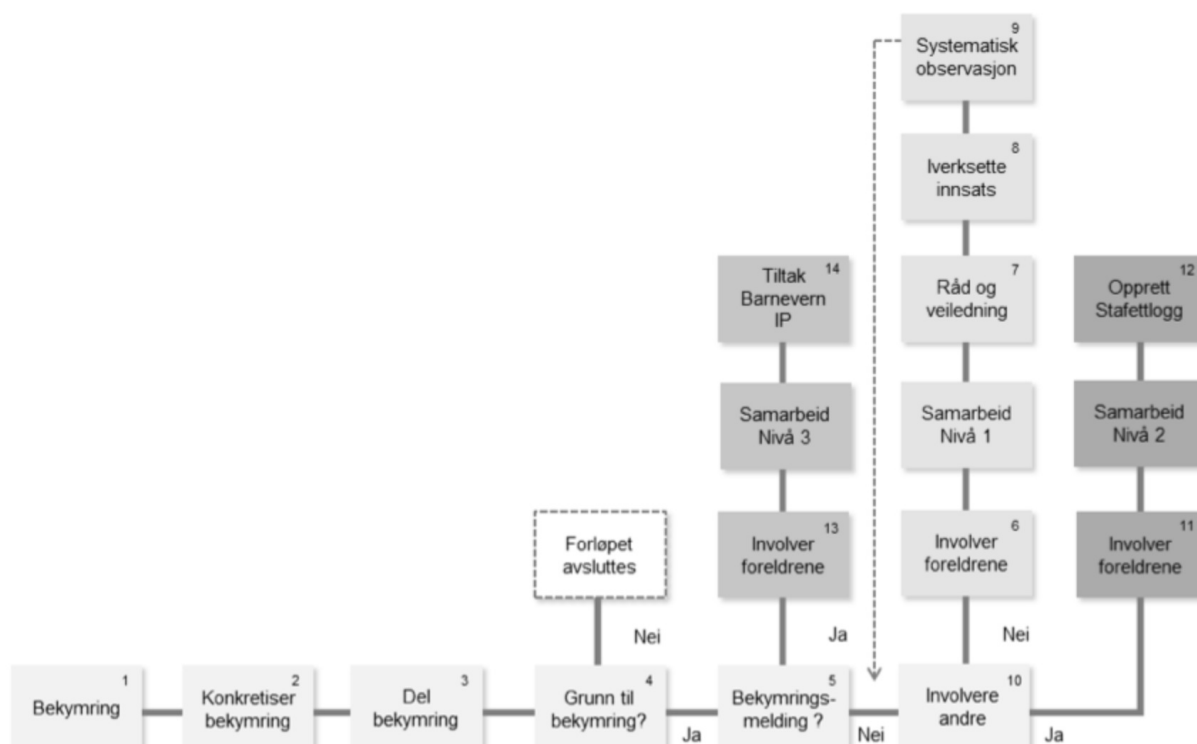
Tromsø kommune har gjennom sin implementering utarbeidet handlingsveiledere og redskaper som minner veldig om de som vi tidligere har sett i Danmark. Disse finner man i kvalitetslosen for skole og utdanning i Tromsø kommunes database. I den norske versjonen av modellen kan man finne redskapene i *Verktøykassa*. Denne verktøykassa inneholder ulike skjema som kan være nyttig ved bekymring for barn og unge, blant annet observasjons- og samtykkeskjema, samt veilederen *Fra bekymring til melding*.

I perioder kan det være nødvendig å være litt ekstra oppmerksom på et barn. Hvis man bekymrer seg for hva som kan skje eller hvordan barnet har det, kan det være med fordel at observasjonene blir skrevet ned. Det er da viktig å understreke at oppmerksomheten skal rettes mot konkrete opplevelser når barnet blir observert. I første omgang er det ikke viktig hva atferden kan gi uttrykk for, men til den aktuelle hendelsen. Ved slike bekymringer som skal skriftliggjøres, kan det være lurt å bruke BTI- modellens observasjonsskjema, slik at man vet at kun det viktigste blir notert.

Når observasjonene er fullførte, og man fortsatt ser grunn til bekymring, blir foreldrene kontaktet hvor det sammen blir satt i gang arbeid for barnets beste. Foreldrene må nå skrive under på et samtykkeskjema, slik at de ulike instansene får vite den nødvendige informasjonen angående barnet. For å kunne vurdere et barn og dets families behov, samt også gi best mulig støtte er det viktig med et godt samarbeid mellom barn, foreldre og ansatte. For at de ansatte i de ulike instansene skal kunne gi barnet og familien støtte, må det gis tillatelse for det. Det er de som har foreldreansvar for barnet som har rett til å samtykke på vegne av barnet. Det skriftlige samtykket skal sikre at foreldrene vet hvilke opplysninger som blir utvekslet.

Stafettloggen vil opprettes der man har blitt enige om å sette i gang arbeid på det videre nivå. Dersom det viser seg at det er foreldrene som er "problemet" eller at de

ikke ønsker å signere samtykkeskjema, kan dette gå ut av BTI- modellen og henvises som en vanlig barnevernssak. Under pilotperioden i Tromsø var ikke den elektroniske løsningen på plass enda, arbeidet har hittil blitt dokumentert på vanlig vis i elevmapper. BTI i Tromsø kommune ser for seg at stafettloggen vil bli noe ala dette: Stafettloggen gir en tids- og innholdsmessig oversikt over beslutninger og ulike initiativer er gjort i forhold til det aktuelle barnet som har behov for ekstra innsats. Foreldrene skal også ha muligheten til å bruke denne elektroniske løsningen, de skal ha adgang og eierskap til loggen og tanken er at den skal fungere som en avtale rundt innsatsen som blir gjort for barnet. Loggen fremmer tverrfaglig samarbeid mellom instansene, noe som sikrer at barnet faktisk får det som trengs, samtidig som det gir en oversikt over hvem og hvilken instans som er ansvarlig for iverksetting og evaluering av tiltak.

Handlingsveileder for ansatte som jobber med barn og unge 0-18 år

I handlingsveilederen henvises det ofte til en tiltaksvifte. Før implementeringen starter opprettes denne som en oversikt for de ansatte. Den er satt sammen av de ulike tilbudene, møteplassene og verktøyene som finnes tilgjengelig i kommunen. Tiltaksviften vil derfor kunne variere fra kommune til kommune. Møteplassene er

beskrevet som tverrfaglige samarbeidsarenaer og er satt opp etter aldersgrupper, først fra 0-18 år, deretter 0-6 år, 7-16 år og 13-23 år. Del to av tiltaksviften er en samling av de ulike tiltak og programmer som er tilgjengelig. Disse er satt opp etter lik aldersgruppering som samarbeidsarenaene.

2.3 Implementering

Innføringen og etableringen av et prosjekt kan sees på som et innovasjonsarbeid. Ifølge Skogen (2004) kan et innovasjonsarbeid defineres som en planlagt endring som oppleves som en forbedring av eksisterende praksis. Det betyr at de som deltar i prosjektet må oppleve det som verdifullt og lærerikt for at definisjonen skal bli oppfylt (Roland, 2013). Innovasjonsprosessen blir ifølge Fulland (2007) delt i tre faser: initiering, implementering og kontinuering. Disse fasene vil være litt overlappende og må betraktes som sammenhengende. De ulike fasene er med å påvirke hverandre og også resultatet av prosjektet. Initieringen dreier seg om å klargjøre prosjektarbeidet. Her kommer det frem hvem som er initiativtaker til prosjektet. Det er i denne fasen viktig å trekke relevante aktører inn i arbeidet med prosjektet og spre ord om det gjennom sitt nettverk. En god forberedelse i denne fasen vil skape et godt grunnlag for den neste fasen, implementering.

”Implementation consist of the process of putting into practice an idea, program, or set of activities and structures new to the people attempting or expecting to change” (Fulland, 2007:84).

Implementering blir beskrevet som den prosessen som ligger mellom en vedtatt beslutning og gjennomføringen av prosjektet (Rønnov og Marckmann, 2010). Det beskrives også som tiltak av en mer systematisk karakter som er satt i verk for å gjennomføre det man har planlagt.

Det Rønnov og Marckmann (2010) kom fram til da de gjennomførte sitt litteraturstudie om implementering, var at de mest vesentlige faktorene for å få en vellykket implementeringsprosess er nøyaktighet versus tilpasning. Elliot (2004) argumenterer kraftig mot lokal tilpasning, han mener at argumentene for tilpasning ofte er et resultat av at man prioriterer hensyn til om programmet kan opprettholdes over hensyn til om det faktisk virker. En tilpasning til lokale forhold kan være med å

gi deltakerne et større eieforhold til prosjektet. Karakteristikk ved selve intervensjonen, organisatorisk faktorer, ledelse og frontpersonalet, dokumentasjon og evaluering er også sentrale punkter for å lykkes med implementeringen.

2.3.1 Hvordan lykkes med implementeringen?

Organiseringen av en enhet blir ofte endret under en implementeringsprosess, og de organisatoriske faktorene er derfor særdeles relevante å ta høyde for. Noe som er relevant å vurdere er tradisjonen for nytenkning og det å ta i bruk nye redskaper, samt hvilken struktur organisasjonen tidligere har hatt med beslutningsprosesser (Rønnov og Marckmann, 2010). I kommunene handler det ofte om hvordan samarbeidet mellom forvaltningene og institusjonene er. Det er her viktig at alle samarbeidspartnerne i prosjektet har interesse for deltakelsen, hvis det er noen som er uinteresserte, bør ikke de være med på å endre det endelige resultatet av utfallet. For at organisatoriske utfordringer skal kunne løses, kreves det en ledelse som på alle måter er målrettet og støttende. Ledelsen skal som en del av oppmuntringen gi medarbeiderne mulighet til å, på en organisatorisk måte, nå målene som er satt. Utenom dette har ledelsen i oppgave å igangsette og fastholde prosessen. For at implementeringsprosessen skal bli gjennomført på best mulig måte, er det svært viktig at ledelsen har samme interesse som resten av leddene i organisasjonen (Socialstyrelsen, 2012).

Det teoretiske grunnlaget gir medarbeiderne i de ulike leddene mulighet til å forholde seg til bakgrunnen til implementeringen av det konkrete tiltaket og det øker muligheten for å få en felles orientering mot ett felles mål. I følge Rønnov og Marckmann (2010) kan det på lik linje med utfordringene det er å implementere forskning i praksis, også være problematisk å finne en politikk som er så praksisnær at den tar høyde for personalets behov og resurser.

2.3.1.1 Dokumentasjon og evaluering

For å få et bedre innsyn på hva som virker i implementeringen, da for å få samlet inn vitenskap om prosessen og om hvordan politikken utvikler seg, er dokumentasjon og evaluering av den spesielt viktig. Det er også viktig at det finnes muligheter til å

revidere modellens opprinnelige utgangspunkt, samt kunne tilpasse modellen til det aktuelle formålet (Socialstyrelsen, 2012).

Her kommer vi inn på begrepet implementeringskvalitet (Roland, 2013). Det dreier seg da om forholdet mellom det som er planlagt av endringer og det som faktisk blir gjort. Det vil alltid være et avvik her, og dersom dette avviket er stort vil implementeringskvaliteten være dårlig. Det er derfor satt som viktig å ha et støttesystem for endringsarbeidet. Dette kan bestå av ulike veiledningsmodeller utviklet materiell, nettbaserte hjelpemidler og ressurser.

2.3.1.2 Ledelse og målgruppe

Ledelsen av organisasjonen er av sentral betydning for å kunne lykkes med implementeringen, da det er de som har kontakt med resten av organisasjonens ansatte. For ledelsen kan det være en rekke utfordringer og barrierer de skal gjennom, for eksempel ressurser – både med tanke på det kunnskapsmessige og mulighetene som finnes for å gjøre motspillere om til medspillere i implementeringsprosessen. Utdanning og kursing underveis vil være nødvendig, både for ledelse og ansatte, for å holde engasjementet oppe, skriver Rønno og Marckmann (2010).

I kommunale organisasjoner, som skole, er det ofte læreren som er målgruppen for implementeringstiltaket. Her kan samme problem med motforestillinger kunne forekomme, det er derfor viktig å klargjøre på hvilken måte målgruppene skal nås og at deres verdier og holdninger blir satt pris på i planleggingen av prosjektet.

Handlingsveiledninger, prosedyre- og kompetansebeskrivelser er redskaper som skal hjelpe ledelsen med å finne ut av hvem i målgruppen som skal gjøre hva, når og hvorfor. Rønno og Marckmann (2010) forklarer at når involvering av ledelsen kombineres med resten av de ansatte, økes sannsynligheten for at nye tiltak blir tatt i bruk.

2.3.1.3 Pilotgrupper

Før implementering blir utført på generell basis er det viktig å ha prøvd ut modellen på forhånd. Dette gjøres ved å bruke prøveperioder, også kaldt pilotprosjekt. En generell faktor som gjør seg gjeldende er at pilotgrupper ofte er personalmessig annerledes enn organisasjonen i sin helhet (Socialstyrelsen, 2012).

Fraser (2010) forklarer hvordan gruppene i pilotintervensjonen ofte er satt sammen av tilpasningsdyktige ansatte, som ofte har sagt seg selv frivillig til å være med på prøveprosjektet. Resten av bedriften står igjen som mer skeptisk til nye utfordringer og forandringer. Derfor er det ofte av avgjørende betydning for en implementering at pilotprosjektet blir utført på en gruppe ansatte som ikke nødvendigvis er innstilt på forandringer. Dette fordi da imøtekommes og begripes ofte nye tiltak bedre av de ansatte som er skeptiske. Man vil også få et bedre bilde av prosjektets fungering.

2.3.1.4 Skriftliggjøring av fortrolige opplysninger

Stafettloggen, som er utviklet i regi av *Bedre tverrfaglig innsats hos barn i risiko (BTI)*, oppfattes generelt som et sentralt redskap til å kunne konkretisere hva bekymringen handler om, dokumentasjon og hva som er og skal bli gjort. En slik felles notatform innebærer en rekke utfordringer, da blant annet it- støtten innen de ulike BTI-inspirerende samarbeidsmodellene. Ikke minst fremstår det som en utfordring å få sikret et tilpasset og informert samtykke fra foreldrene, slik at de involverte får vite hva som står oppført i loggen (Socialstyrelsen, 2012). Her vil det være avgjørende at alle får god opplæring i bruk av loggen, både for å sikre kvalitet og å sikre at loggen faktisk blir tatt i bruk.

2.4 Tverrfaglig samarbeid

Vi siterer Haugen (2008:277): "Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid kan (...) betegnes som systemarbeid. Når en sammen arbeider for helhetlige tiltak, er det viktig å være bevisst på at helheten er noe annet enn bare summen av delene, at endringer innen et miljø vil påvirke dette systemet som helhet og få ringvirkninger inn i andre systemer". Her kan for eksempel hjemmesituasjonen til et barn få endring

om det blir satt in hjelpetiltak på skolen og foreldrene kan få råd om hvordan de kan hjelpe og støtte barnet på fritiden. Tiltakene kan være basert på tankevirksomhet rundt sosiale nettverk, økosystemets overganger og bruken av ansvarsgruppemøter (Haugen, 2008).

For å få bredde og dybde i et skikkelig rådgivningsarbeid er det viktig å inkludere ulike etater. Når det gjelder elever fra barneskole med atferdsvansker og svak faglig mestring, kan det være lurt å inkludere PPT og kanskje barnevern om det er bekymringsvekkede situasjoner som kan stamme fra hjemmet. Her får man da et tverretatlig samarbeid hvor rådgivningsmetoder som er nevnt tidligere i oppgaven fint kan brukes. I følge Lassen (2002) kan god rådgivning styrke anvendelsen av tverrfaglig erfaring som er satt i samarbeid med flere felt og flere fagpersoner er involvert.

Vi nevnte tidligere samarbeid med ulike etater som PPT, det er også viktig å ikke glemme teamarbeid med foreldre, lærere, helsepersonell, spesialpedagoger og andre profesjonelle som kan hjelpe rådsøkende til selvhjelp. Her kan det enten handle om å legge til rette for et sykt barn før skolestart eller det å integrere funksjonshemmede barn i den vanlige skolen. Å være rådgiver i en slik prosess hvor det er snakk om å legge til rette forebyggende tiltak, må man ofte forholde seg til alle sektorene innenfor kommunens område. Gjennom rådgivningen er det flere utfordringer, både å gi støtte til systemene (skole, helsestasjoner, boliger, fritidsarenaer) og det å holde barn og unges forventede utvikling til det optimale. Barna skal føle trivsel samtidig som rådgiver hjelper de voksne (foreldre, lærere, helsesøster osv..) med mestringsfølelse og glede i arbeidet (Lassen, 2002).

2.4.1 Taushetsplikt

I henhold til §13, *Taushetsplikt* i Forvaltningsloven behøver i mange tilfeller taushetsplikten være til hinder for samarbeidet. Det heter at taushetsplikten ikke setter en stopper for "at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker". For å kunne ha et godt tverrfaglig samarbeid, er dette unntaket svært viktig. Når fagpersoner i de ulike samarbeidsetatene skal sette sammen et best mulig hjelpetiltak for barnet, må

de kunne dele informasjon fritt innad i gruppen uten å være redd for brudd på taushetsplikten. Dette skal på forhånd klargjøres med foreldre på en ordentlig måte (Haugen, 2008).

2.4.2 Teamleder, relasjoner og tillit

For å styrke relasjonene i et tverrfaglig samarbeid er det viktig at lederen motiverer aktørene til å gjøre en gode vurderinger og en bra innsats. Ettersom utdanning er høyt prioritert i dag vil det ofte kunnskapsmessig være likestilte ansatte som arbeider i de tverrfaglige teamene. Tradisjonelt ville den som var leder være den som hadde best utdanning og mest ansiennitet, men i denne sammenheng vil ikke det være like relevant. Tverrfaglige team kombinerer kunnskaps- og ferdighetsområder, teori og metoder som ingen personer alene står med. Det som er spesielt med tverrfaglige team er, i følge Lauvås & Lauvås (2006) at representanter fra ulike fag eller profesjoner vil være representert i teamet. Den viktigste lederoppgaven vil kanskje være å forberede teamet til å lede seg selv, også kaldt selvledelse. Det må finnes rom for diskusjon, drøftinger og samarbeidsøvelser.

Den mest sentrale lederutfordringen er å hjelpe medarbeiderne til å bli dyktige. Samtidig må den enkelte lære å hjelpe andre til å bli dyktige for å realisere felles mål. Den enkelte er ikke bedre enn det teamet han/hun er medlem av. I den grad man lykkes, vil man utvikle selvledelse samtidig som den enkelte utvikler en genuin interesse og et ektefølt ansvar for hvordan kollektivet fungerer. (Jacobsen og Thorsvik, 2007, s. 408)

En faktor som er viktig i betydning for samarbeidet er tillit, og for å kunne bygge tillit må man klare å stole på samarbeidspartnerne. Relasjonene i samarbeidet er i utgangspunktet svake, og må utvikles positivt for at forholdet skal gi ønsket utbytte. I det tverrfaglige samarbeidsforholdet skal man seg i mellom bli enige om hvilke mål som skal oppnås og hvilke resultat som er ønsket. I teamarbeid er det viktig å sette pris på differanser og se på det som en ressurs for samspill i motsetning til å fokusere på det som en utfordring. Nyere teori fremmer at tiden kanskje er inne til å danne nye syn på samarbeid der fokuset fortrinnsvis er å utjevne hverandres kompetanse i samhandlingen (Bele & Glasø 2010). Som nevnt tidligere kan dette med maktforhold være vanskelig med tanke på ledelse. For noen ligger lederrollen naturlig og at følelsen av å ha makt kan påvirke utviklingen av tillitsforholdet. I følge Vangen og

Huxam (2009), basert på lang forskning, har utviklet en teori på dette med samarbeidets utvikling. Her må ulike sårbarhetsfaktorer oppdages og tas hånd om, og for å oppnå dette må det gis næring til samarbeidsrelasjonene.

Når et tverrfaglig team blir dannet, er sannsynligheten stor for at medlemmene kommer fra ulike profesjoner og har egne oppfatninger av tema og emne for samarbeidet. I denne sammenhengen understreker Hall (2005) at sterke profesjonsbaserte identitetsforankringer hos enkelte kan gjøre det vanskelig å samarbeide i et tverrfaglig team. En sterk differensiering mellom forskjellige sosiale profesjoner kan innebære en uheldig mulighet for destruktive konflikter. Konfliktpotensialet er som oftest større i tverrfaglige team hvor medlemmene har ulik profesjon enn i homogene team innenfor samme faglige bakgrunn (Fisher, 2006). I dette ligger det implisitt at en utvikling og implementering av ulike modeller kan få bedre resultat hvis konflikthåndtering blir satt som hovedfokus fra starten av.

”De utfordringer som er presentert i forhold til det å skulle samarbeide som et tverrfaglig team viser godt samarbeid kan være vanskelig å få til. Viktigheten av godt samarbeid er påvist gjennom forskning. I ulike sammenhenger kan det synes lett å påpeke utveier når man finner at det er vanskelig å få til tverrfaglig samarbeide fordi forhold innad i organisasjonen står i veien. Likevel kan det være vanskelig å få til en endring i praksis” (Lauvås og Lauvås, 2006:208)

Det finnes i følge Lauvås og Lauvås (2006) tre ulike aspekter ved organiseringen av tverrfaglig samarbeid som skaper problemer.

- Måten som den vertikale organiseringen er utformet på.
- Utfordringer som ligger til grunn av det byråkratiske systemet.
- Den måten som organisasjonene er bygd opp etter ulike fag- og profesjongrensener.

2.4.3 Kommunikasjon

I et tverrfaglig team er kommunikasjonen kompleks og sammensatt. Lingard (2002) viser gjennom en undersøkelse at strategier om kommunikasjon for å oppnå teamets mål, kan føre til minskning av spenninger og klare å forsvare det sosiale samholdet.

Tre grunner til at kommunikasjon er en viktig faktor for å opprettholde et godt tverrfaglig samarbeid er i følge Henneman (1995):

- Det kreves at de profesjonelle forstår hvordan deres arbeid bidrar til endringer og resultater, de vet hvordan det skal kommuniseres til andre ansatte i teamet.
- Kommunikasjon som er effektiv, tillater konstruktiv forhandling med andre profesjonelle.
- For å oppnå respekt og tillit er den gode kommunikasjonen teamet og individene mellom, svært viktig.

Det er altså kommunikasjon som danner grunnlaget for en fullstendig forståelse av en situasjon, det gir en mulighet for å kunne fastsette arbeidsprosesser, oppnå respekt og tillit. Jevn tilbakemelding om effektivitet og kapasitet er nødvendig for å kunne fremme tverrfaglig samarbeid og god kommunikasjon. Hvis man gir hverandre konstruktiv tilbakemelding på de ulike arbeidene til medlemmene av det tverrfaglige teamet, er det med på å dra opp teamets forbedringspotensiale (Wheelan, 2010).

2.4.4 Suksesskriterier for tverrfaglig samarbeid

På tjenestenivå er det gjennomført forsøk angående tverrfaglig samarbeid, spesielt i Danmark og Norge, men det er trolig ikke gjort noen forskningsbaserte evalueringer av tidlig innsats. I den danske og norske litteraturen til BTI ble det ifølge Helgesen (2013:45), gjennom en litteraturstudie, i hovedsak funnet åtte suksesskriterier ved vitenskapelige evalueringer av forsøk med tverrfaglig samarbeid:

1. Personlige relasjoner (kjenne hverandre mellom enheter, samarbeid på individnivå)
2. Informasjon og åpenhet
3. Fravær av domenekonflikter/holdning om likeverd mellom yrkesgrupper
4. Klare roller og klart fordelt ansvar for oppgaver

5. Formelle rutiner og verktøy
6. Etablering av felles arenaer
7. Struktur: ledelse, dagsorden for møter, rutiner for oppfølging
8. Ressurser og kapasitet

De kriteriene som er listet opp over viser til at samordning og samarbeid kan fungere både på individ- og systemnivå, selv om det ikke nødvendigvis på individnivå er etablert rutiner og institusjonell støtte.

Videre skriver Helgesen (2013) at suksesskriteriene fungerer på flere nivåer, på institusjonelt nivå er det tverrfaglige samarbeidet koblet sammen med både politisk og administrativt, og hva de mener og tenker om saken. Hvis et tverrfaglig samarbeid skal prioriteres i kommunens organisasjon, bør et politisk vedtak fattes fordi det kreves å ta i bruk en del ressurser på selve samarbeidet og i opplæringen av medarbeidere til spesifikke roller i dette samarbeidet. Lederstøtte er svært viktig for at prosjektene skal ende med suksess, ikke bare for institusjonelt- men også for organisasjonsnivå. Her er iverksettingsprosessen kritisk, nettopp fordi det kreves at man bruker ressurser på tverrfaglige samarbeid. Det er nødvendig med endringer i organisasjonen, og nye rutiner med hensyn til samarbeidet og møtevirksomhet må settes. Selve prosessen med å identifisere barn som er i risiko eller utsatte situasjoner er noe rutinene burde inneholde. Fokus på risiko- og beskyttelsesfaktorer er også viktig for implementeringen av det tverrfaglige samarbeidet.

Det er mange faktorer som er viktige, selv på individnivå. Det er fire faktorer som man spesielt bør bite seg merke i. *Én*, de som skal delta i det tverrfaglige samarbeidet trenger nødvendig opplæring. Denne opplæringen omhandler både identifisering av barn og unge, det vil også være informasjon om hvordan man skal oppføre seg i forhold til opplysnings- og taushetsplikt. *To*, gjensidig respekt mellom de ulike yrkesgruppene i det tverrfaglige samarbeidet er av stor viktighet. *Tre*, alle som skal delta i tverrfaglig samarbeid må være interessert i å dele informasjon. Informasjon er en vesentlig faktor for at samarbeidet skal funke optimalt. *Fire*, organisasjonen bør være sikker på at medarbeiderne holder på rutinene som er satt for samarbeidet.

2.4.5 Samordningstrappen

Steg 1: Informasjon – alt av samarbeid og samhandling er basert i at det blir gitt god informasjon til alle, og at alle parter får den samme informasjonen. I denne settingen er *alle parter* da snakk om brukere og klienter, samt pårørende som for eksempel foreldre.

Steg 2: Konsultasjon – alle relevante parter vil bli diskutert og oppsøkt. Det vil her være snakk om tverrfaglige kollegaer, ledere, brukere og pårørende.

I de to nederste stegene vil det være samarbeid som gjennomføres på individnivå uten at det får noen institusjonell støtte til å utføre det, samt at det ikke trengs å opprettes noen stafettlogg for arbeidet. I forhold til nivåene hos Tromsø sin BTI-modell, vil dette kunne tilsvare nivå 0.

Steg 3: Dialog og diskusjon – dette er en mellomform, det vil si at det kan gjøres på individnivå, men i forhold til konsultasjon og informasjon, vil dette trenge institusjonell støtte i form av møtevirksomhet og ressurser til dialogene.

Steg 4: Enighet om meninger og holdninger – det kreves kontinuerlig samhandling enn steg 3, diskusjon og handling.

Steg 5: Felles handling.

De to øverste stegene krever at det er institusjonell støtte i form av konkrete og fastlagte møter, det trengs også ressurser som muliggjør handling og eventuelle tiltak ovenfor barn og unge i som er utsatte. Disse stegene vil kunne sammenlignes med BTI sitt nivå 3.

Samordningstrappen (Helgesen, 2013)

Det kreves at det settes av ressurser for de tre siste trinnene, slik at samordning og samarbeid vil kunne gjennomføres. Det vil da være forankret i organisasjonen og dermed forventes at samordningen skal planlegges. Det er når man har nådd disse nivåene, at de involverte skal ha tilpasset holdninger, meninger og handlinger til de ulike samarbeidspartnerne.

De to nederste trinnene, informasjon og konsultasjon, trenger det ikke å være forankret i organisasjonen for å kunne bli gjennomført, her kan hver enkelt arbeidstaker ta initiativ selv.

3.0 Metode

3.1 Innledning

Prosjektleder av *Bedre tverrfaglig innsats for barn i risiko* (BTI) i Tromsø var den første vi kontaktet da vi ønsket å bruke modellen som gjennomgående tema for masteroppgaven vår. Vi var i møte med lederen og der fikk samtykke til å bruke teorien til BTI. Vi fikk en del informasjon om modellen, samt en del teoretisk materiale som var laget om modellen, spesielt da for Tromsø kommune. Den ferdigskrevne rapporten fra Danmark, fikk vi også tak i gjennom prosjektlederen som var svært positiv og entusiastisk for temaet til oppgaven vår.

Vi har holdt fokus på skolen som hovedarena, hva de mener og føler rundt modellen og om samarbeidet med de ulike etatene har endret seg i løpet av pilotperioden. Siden modellen fortsatt var i prøveperiode, måtte vi konsentrere oss om pilotskolene som deltok. Her ble det sendt ut mail med informasjon- og samtykkeskjema, hvorav sistnevnte ble signert før intervjuet startet.

Det ble informert fra første samtale at alt skulle anonymiseres, ingenting skulle kunne spores tilbake til hvem som hadde sagt hva, eller hvilken skole og etat det kom fra. Forskningsstudiet er godkjent av personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (se vedlegg 4), og ble utført i henhold til deres anbefalinger og prinsipper.

3.2 Valg av forskningsmetode og design

Forskningsdesignet er den overordnede planen for hvordan man skal skaffe den informasjonen man trenger. Det inneholder valg av metode, plan for datainnsamling, utvalget og analysen. Forskningsdesignet bestemmes av prosjektets problemstilling.

Vår problemstilling gjør at vi har valgt kvalitativ forskning som vår forskningsmetode. Formålet med kvalitativ forskning er å få informasjon om forhold man ikke kan observere, vi søker informasjon om erfaringer, opplevelser, tanker og meninger. I følge Dalland (2012) kan man med kvantitativ metode samle inn data om

opplevelser og meninger, disse skal ikke kunne tallfestes eller måles. Metodens tilnærming har fokus på dybde og har som mål å bringe frem sammenhengen og helheten i forskningen. Kvalitativ metode skal i hovedsak formidle forståelse.

Vi har valgt å gjennomføre tematisk baserte intervjuer, hvor informanten kan snakke fritt rundt de spørsmålene vi har formulert i intervjuguiden (se vedlegg 1). Dette gjør at informanten kan føle seg mer avslappet, og vi har mulighet til å oppklare misforståelser underveis. Denne intervjuformen kan brukes da vi ikke har til mål å generalisere noen funn, men få innsikt i hvordan BTI- modellen oppleves i fagfeltet.

Målsetningen med oppgaven vår er å se på hvordan BTI- modellen kan være med på å forbedre samarbeidet mellom instansene i piloten.

3.3.1 Kvalitativ VS kvantitativ metode

Kvantitativ metode orienterer seg mot årsaksforklaringer og har som mål å analysere, bekrefte, kartlegge og belyse. En spørreundersøkelse er kvantitativ, og ser på omfanget ved å registrere sammenlignbar og strukturert data fra utvalget. Informasjonen som blir samlet inn, framkommer i tallformat og dataene blir underlagt statistisk bearbeidelse (Ringdal, 2013). En av fordelene med kvantitativ forskningsmetode er at man kan hente inn store mengder data effektivt og på en systematisk måte. Begrensningene er gjerne at spørsmålene er stilt på forhånd og tilleggsinformasjon fra informantene frafaller.

Når det er fokus på å skaffe ekstra tilleggsinformasjon og finne ut av hvordan informanten tenker, vil ofte kvalitativ metode være det mest hensiktsmessige da styrken ved friere intervju gjør at informantene ikke blir tvunget inn i stramme intervjurammer. Informantene trenger ikke å ta hensyn til hvordan spørsmålet er stilt og de står fritt til å svare slik de selv ønsker. utfordringer med kvalitativ metode kan blant annet være at tematiseringen av data som er innsamlet, kan by på problemer og være svært tidskrevende.

3.2.2 Det kvalitative forskningsintervju

”Intervju er en samlebetegnelse som omfatter mange varianter fra et rent strukturert intervju til det som nærmest har karakter av en uformell samtaleform” (Kleven, 2011:38).

Vår kulturelle bakgrunn gir oss erfaringer med intervju, man må vite hvordan man skal sette opp spørsmål, hvordan stille spørsmålene, kommer det situasjoner hvor man må gå bort fra de forhåndslagde spørsmålene? Hvilken type struktur er anbefalt?

Ved å bruke et ustrukturert intervju har man som intervjuer i utgangspunktet forberedt temaet, hva det skal handle om og på hvilken måte det skal starte. Resten av intervjuet vil bli til underveis, i samtalen mellom partene (Kleven, 2011). Man kan også ha et relativt strukturert intervju, hvor alt er planlagt på forhånd, og rekkefølgen på spørsmålene er fastsatt. Da kan svarene på spørsmålene henge mer sammen og det er mulig å sammenligne svarene som alle informantene har svart (Thagaard, 2010).

Den mest brukte strukturen innenfor kvalitativ forskning er en mellomting mellom den helt og den ikke strukturerte metoden, semistrukturerte intervju.

Halvstrukturerte intervju, klinisk intervju og dybdeintervju er også betegnelser som blir brukt (Kleven, 2011). Fleksibilitet er en viktig faktor for å kunne sette spørsmålene opp mot forutsetningene til hver enkelt informant og det å kunne være forberedt på at informanten kan komme med ulike temaer som forskeren ikke hadde planlagt på forhånd (Thagaard, 2010).

Vi har i vår oppgave valgt å lage en semistrukturert intervjuguide som vi skal ha med oss under intervjuene, da dette vil være det beste for å få besvart vår problemstilling.

3.2.3 Valg av informanter

Vi har valgt å gjennomføre kvalitative intervju, da vi har valgt å avgrense studien til BTI sitt pilotprosjekt i Tromsø kommune. Valg av informanter er gjort på bakgrunn av deres kjennskap og deltakelse i prosjektet, samt deres videre arbeid med og på de samarbeidende institusjonene. Kriteriene for informantene var at de skulle være fast

ansatt på en av de samarbeidende instansene. De skulle også, da skolene spesielt, ha erfaringer med å være i kontakt med de andre samarbeidspartnerne. Disse kriteriene ble ansett som hensiktsmessige for å finne informanter som kunne gi svar på problemstillingen.

Utvalget består totalt av seks informanter. På grunn av utskiftning i flere av pilotskolenes ledelse endte vi opp med tre primærinformanter. De andre tre er fordelt på samarbeidende enheter slik som politi og barnevern, de blir ansett som sekundærinformanter. Vi har også intervjuet prosjektlederen for BTI i Tromsø kommune, men velger å se funnene ut fra et skoleperspektiv. Informantene fikk i forkant utdelt samtykkeskjema sammen med en forespørsel om bruk av lydopptak i intervjusituasjonen (se infoskriv og samtykkeskjema, vedlegg nr. 2 og 3). Informasjonen ble også gjentatt før selve intervjuet og det ble opplyst om muligheten til å trekke seg dersom informanten ønsket det.

3.2.4 Intervjuguiden

Thagaard (2010) skriver at det semistrukturerte forskningsintervjuet er det som blir mest benyttet i tilnærmingen av kvalitative intervju. I denne typen intervju er hovedtemaene fastsatt på forhånd, mens forskeren bestemmer selv rekkefølgen av spørsmålene under intervjuet. Vi har valgt nettopp dette for å få fram synspunkter og meninger som informanten satt inne med. Spørsmålene var åpne for å søke svar på ulike overordnede tema.

En intervjuguide ble laget (vedlegg 1), som ble et ledende dokument for selve intervjuet, og denne var i samsvar med forskningsspørsmålene i problemstillingen. Informantene bør ikke utsettes for akademiske forskningsspørsmål, da dette kan hemme den frie samtalen mellom partene (Kvale & Brinkmann, 2009). Det vi var ute etter hos informantene var å få en så fri flyt på samtalen og så mye informasjon som mulig. Som regel ønsker informanten å fortelle mer om tema enn hva vi har tenkt på eller planlagt på forhånd.

3.2.5 Gjennomføring av intervju og transkribering

Etter avtale med informantene ble intervjuene gjennomført når de hadde tid. Det var viktig for oss at intervjuene fant sted på trygge omgivelser for informantene, og derfor ble det bestemt at vi kom til dem.

Pilotperioden var i utgangspunktet satt til perioden november 2013 til mars 2014, vi gjennomførte alle intervjuene i slutten av dette tidsrommet. Under ett av intervjuene fikk vi informasjon om at pilotperioden var utvidet.

Det finnes flere ulike måter å registrere intervjuer på, da med tanke på videre bruk av dokumentasjon og analyse; videoopptak, lydopptak, notatskriving og ikke minst bruk hukommelsen (Kvale & Brinkmann, 2009). I vår undersøkelse valgte vi å benytte oss av lydopptak, da med bruk av mobiltelefon. Dette gjorde at vi kunne fokusere på samtalens innhold og dynamikk, fremfor å memorere innholdet i samtalen. I henhold til Dalen (2011) medfører metoden at ting som pauser, ord og tonefall sikres i dets identiske form, men det som opptaket imidlertid ikke inkluderer, er det visuelle aspektet av samtalen som for eksempel ansiktsuttrykk og kroppsspråk. Det er de første minuttene i et intervju som er de viktigste, det gjelder å skape en situasjon som er preget av gjensidig ro og åpenhet (Kvale & Brinkmann 2009).

Fortløpende under intervjuene ble det skrevet memoer der informantene sa noe spesielt viktig. Vi som forskere diskutere tanker og meninger vi hadde gjort oss, etter hvert intervju. Notatene beskrev blant annet følelsesmessige reaksjoner som ikke kom fram i transkripsjonen og var derfor til stor hjelp når vi skulle analysere datamaterialet.

Intervjuene ble transkribert fra muntlig til skriftlig form i kort tid etter at de fant sted. Disse transkriberingene gjorde vi selv. Notatene som ble gjort under intervjuene kom til god hjelp med tanke på å fram informantens interesse av tema.

I følge Kvale & Brinkmann (2009) står man ofte ovenfor en del etiske problemstillinger i forbindelse med transkriberingen, i hovedsak med tanke både på lojal skriftlig transkripsjon av informantens uttalelser under samtalen og konfidensialitetshensyn.

3.3 Analyse av forskningsintervjuene

"Analysen starter, foregår og avslutter med intervjuet." (Kvale, 2001:189)

I henhold til Braun & Clarke(2006), er en tematisk analyse en fleksibel og teoriuavhengig tilnærming. Denne foreslår en fremgangsmåte for å identifisere, analysere og anmelde variabler i datamaterialet.

Etter at intervjuene og transkriberingen var gjennomført, tok vi en reliabilitetssjekk, da ved å lytte til opptakene og foreta eventuelle endringer i transkripsjonen. Etter å ha fått god kjennskap til intervjuenes innhold, begynte prosessen med å generere, sortere og kategorisere materialet fra spørsmålene i intervjuguiden. Tabellen som følger viser et utdrag av materialet med tilhørende koder.

Data:	Kodet som:
<i>"Jeg tror jeg har fått mange aha-opplevelser i dette prosjektet"</i>	Positiv endring i kunnskapsnivå
<i>"Det var jo virkelig på tide at det kom et system"</i>	Positiv til innføringen av modellen
<i>"Har vi tid til å være på to møter i semesteret på hver skole og b. hage i kommunen?"</i>	Kritisk til ressursbruk
<i>"(...) hver etat skal kunne ta vare på sin egen taushetsplikt"</i>	Kritisk til fri informasjonsflyt

Det ble definert overordnede og underordnede tema etter de sorterte kodene.

Metoden vi brukte for å analysere forskningsintervjuene var én av de fem typene til Kvale og Brinkmann (2009). *Ad hoc* bruk av ulike tilnæringsmåter er den mest kjente metoden for meningsgenerering for å få frem datamateriale i et kvalitativt forskningsprosjekt. I motsetning til systematiske analytiske teknikker, som konversasjons og kategoriseringsanalyse, er *ad hoc*- metoden i første omgang basert på å danne et overordnet bilde. Videre foretar man en dypere gjennomgang av transkriberingen for å søke etter interessante deler, oppdeling av utsagn og sitater som typer på holdninger om tema. Transkriberingen blir omskrevet til en mer fullstendig tekst hvor hovedessensen blir plukket ut. Denne formen for meningsskapende taktikker kan man få tak i strukturer og sammenhenger som er av betydning for resultatet vårt i forskningsprosjektet.

Ut fra kodene vi har definert, har vi identifisert to overordnede tema, positive og kritiske holdninger til BTI- modellen og implementeringen av denne. De undertemaene vi anså som sentrale ble:

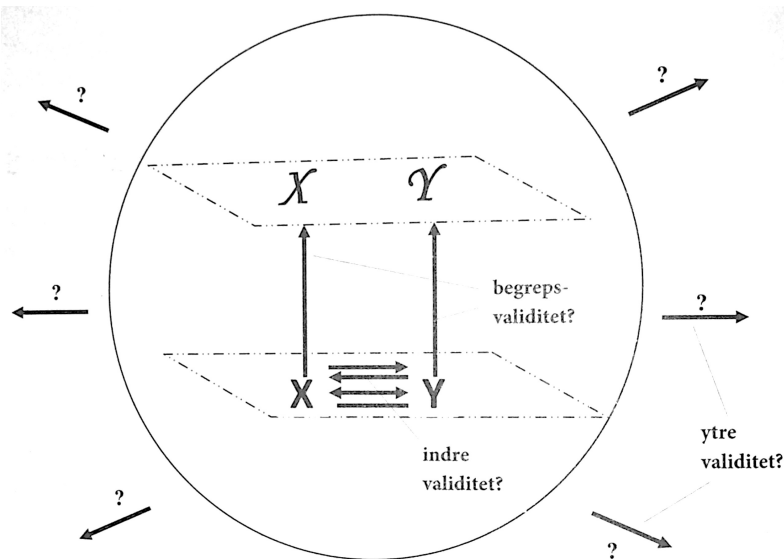
- Holdninger til relasjonsendring.
- Holdninger til informasjon og kunnskap.
- Holdninger til implementeringsprosessen.

Utvalgets responser ble innordnet under temaene ved bruk av tematisk kart. Videre blir temaene illustrert gjennom analytiske narrativer med jevnlig bruk av sitater. Ved en slik fremstilling kan leseflyten svekkes, men vi valgte likevel å bruke sitater for å løfte frem viktige utsagn fra informantene.

3.3.1 Validitet

Validitet handler om sannhet, og ganske enkelt om vi måler det vi ønsker å måle. Det skal derfor være overenstemmelse mellom den teoretiske variabelen vi ønsker å måle og den operasjonelle variabelen som vi faktisk måler. Validitet er ifølge Kleven og Tveit (2011) delt i tre under kategorier; begrepsvaliditet, indre validitet og ytre validitet.

Begrepsvaliditet: grad av samsvar mellom begrepet slik det er definert teoretisk og slik vi lykkes med å operasjonalisere det (Kleven og Tveit, 2011 s.86) *Indre validitet:* innebærer at man kan stole på den tolkningen som fremsettes om relasjoner mellom variabler. Begrepet er spesielt aktuelt om man skal snakke om årsaksforhold mellom variabler. Dersom man bare skal påvise en statistisk sammenheng er indre validitet lite relevant. *Ytre validitet:* omhandler hvilken kontekst resultatene er gyldige i, for hvilke personer og i hvilke situasjoner.

Illustrasjon av validitet (Kleven og Tveit, 2011:124)

Problemstillingen vår inneholder en analyse av informantenes meninger og holdninger, og det kan i slike tilfeller være vanskelig å bestemme hvilke spørsmål som besvarer begrepene fullt ut og gir oss gode svar.

3.3.2 Reliabilitet

Reliabiliteten refererer til datamaterialets pålitelighet. God reliabilitet betyr i begrenset betydning at forskningsdataene i liten grad er påvirket av målingsfeil.

”Det klassiske reliabilitetsbegrepet er knyttet til påliteligheten i målingen av de enkelte personer med målingspunktet” (Kleven og Tveit, 2001:90).

Det er derfor ikke nødvendigvis spørsmål ved om resultatene kan reproduseres.

Vi hadde i forkant av intervjuene laget en intervjuguide for å sikre at alle informantene ble stilt de samme spørsmålene. Ettersom et forskningsintervju er en samtale mellom mennesker, er personene med på å påvirke intervjuene. En annen intervjuer ville kanskje tatt interesse ved andre aspekter av informantens budskap. For å sikre at transkriberingen ble et pålitelig datamateriale lyttet vi på nytt gjennom opptakene og foretok eventuelle endringer. Tolkning av datamaterialet er også knyttet til reliabiliteten på grunn av at forskerens faglige utgangspunkt er med på å påvirke analysen.

I kvalitative studier finnes det ingen standardiserte metoder for reliabilitetstesting.

3.3.3 Overførbarhet

Overførbarhet relateres til at tolkninger som er basert på den enkelte forskningsundersøkelsen, også kan gjelde i andre ulike sammenhenger. Det handler om relevans og troverdighet av studiet. I vår informantgruppe var det få informanter, og det kan da bety at de svarene vi har fått angående BTI-modellen ikke er likt oppfattet av andre innenfor samme arbeidsområde. VI har ikke hatt som mål å generalisere funnene våre, men å belyse modellens tema og innhold siden alle Tromsø kommunes skoler og barnehager skal på kort sikt inn i modellen.

Med å ta for oss ulike ansatte på skolene, samt deres samarbeidsetater i kommunen, fikk vi en bedre innsikt på hvordan det tverrfaglige samarbeidet fungerer og om noe har bedret seg i pilotperioden.

3.4 Forskningsetikk

”I Norge finnes nasjonale forskningsetiske komiteer for ulike fagfelt, blant annet Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), som pedagogikk hører inn under” (Kleven, 2011:25).

Pedagogisk forskning omhandler mennesker, og bruken av andre menneskers informasjon. NESHs etiske retningslinjer forlanger at forskeren må arbeide ut fra en grunnleggende respekt for medmennesket.

”Det innebærer blant annet at man skal respektere de utforskede personenes integritet, frihet og medbestemmelse, og at man har et ansvar for at de ikke utsettes for skade eller andre alvorlige belastninger” (Kleven, 2011:38).

Ved bruk av personer i forskningen, er det en grunnleggende regel at deltaker er informert og har selvbestemt samtykke, her kan personen altså avbryte deltakelsen når som helst. Alle forskningsprosjekt som inneholder behandling av enkeltpersoners identitet, direkte og indirekte må meldes til personvernombudet for forskning (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, NSD), som igjen søker til Datatilsynet om fullmakt i de tilfellene hvor dette er pliktig. Dette er informasjon som må gis til

informant i forkant av forskningen, det blir behandlet konfidensielt og det blir stilt krav til hvordan den innsamlede informasjonen skal oppbevares (Kleven, 2011).

Kvale & Brinkmann (2009) skriver at å unngå at uvedkommende får tilgang til datamaterialet er et viktig etisk prinsipp, dette fordi informantens identitet skal komme fram uten samtykke. Det skal gjøres en full anonymisering av materialet, slik at ingen gjenkjennelighet kan forekomme. En måte å gjøre dette på makulering av informasjon når forskningsresultatene er klare.

Av anonymitetshensyn har vi i vår forskningsartikkel valgt å kategorisere informantene etter arbeidssted, men de som arbeider i skolen blir underkategorisert som *informant 1, 2 og 3*. Samarbeidsetatene går under *barnevern* og *politi* i stedet for navn eller arbeidstittel. Dette vil også gjelde ved bruk av sitater. Videre vil det også være brukt hun/ han når man referere til informanter.

4.0 Funn

Piloten blir i Tromsø kommune gjennomført ved fire barneskoler, to ungdomsskoler og seks barnehager. Av instansene som var med i prosjektet har vi valgt å ta utgangspunkt i barneskolene. Dette grunnet vår egen interesse og tidligere personlige erfaringer med arbeid innenfor små- og mellomtrinnet. Som vi var inne på tidligere har vi på grunn av utskiftning i flere av pilotskolenes ledelse endt opp med seks informanter, hvor tre av dem tilhørte barneskolene. De andre tre er fordelt på samarbeidende enheter slik som politi og barnevern. Vi har også intervjuet prosjektlederen for BTI i Tromsø kommune, men velger å se funnene ut fra et skoleperspektiv.

Da vi utførte våre intervju var det lite informasjon tilgjengelig i Tromsø kommunes utdanningsdatabase – Kvalitetslosen.

Som nevnt i kapittel 3, har vi av anonymitetshensyn i vår forskningsartikkel valgt å kategorisere informantene etter arbeidssted, men de som arbeider i skolen blir underkategorisert som *informant 1, 2 og 3*. Samarbeidsetatene går under *barnevern* og *politi* i stedet for navn eller arbeidstitel. Dette vil også gjelde ved bruk av sitater.

4.1 Holdninger til relasjonsendring

Av de positive erfaringene satt skole 1 det svært høyt at man nå fikk bedre kontakt og kjennskap til de andre instansene i det tverrfaglige samarbeidet. Det skulle nå både bli lettere og ”tryggere” å ta kontakt med de andre instansene. Ordet tryggere ble spesielt brukt når det var snakk om politi og barnevern, da skolene mange ganger har nølt med å kontakte disse.

Informant 1 fortalte oss om tidligere tanker rundt samarbeidet med politiet:

”Men ikke slikt samarbeid som skjer i området og hva må vi være oppmerksomme på. Sånn har ikke samarbeidet vært, det har vært mer sånn at nå har elevene hatt med kniver på skolen eller slossvansker nu har det vært ditt og datt, så kommer dem med blålys, dem har jo ikke hatt blålys, men dem kommer liksom når ting har skjedd”.

Informant 2 forteller også tanker rundt politiet:

”Ja, jeg har liksom vært på ett møte, og det vil jeg bare si at det var jo første møtet med BTI i praksis og det liksom sånn *åååj, politiet, har de tid til å komme?*”

Som regel ser man politiet på skolen enten fordi det har skjedd noe galt eller når de skal forebygge narkotika på ungdomsskolen. Reaksjonen til informant 2 var derfor ikke urimelig. Med at skolen får et nærmere forhold og samarbeid med politiet vil kanskje relasjonen til barna også bli bedre.

”(…) det der med at de også kan komme inn i skolen, kanskje vi kan bruke dem, la dem møte elevene, at de kan være litt (…) at de ikke bare trenger å komme når det skjer noe, men at barna kan får et OK forhold til politiet. (…) Man får jo litt hjertebank når man ser politibilen, jeg kan jo selv få de når de står der nede på veien… herregud.” (Informant 2)

Det er ikke bare forholdet ved skolen som gjør at politiet burde være til stede, men også for å gi informasjon om hendelser og situasjoner i området rundt eller i byen generelt.

”Jeg så jo stor fordel i for eksempel at politiet var der. Det er jo egentlig en instans som man har lite med å gjøre, men de kan jo fortelle litt om.. ja, om bydelen, om hva som foregår og rører seg her.” (Informant 3)

Politiet forteller også at dette med samarbeidsutviklingen er veldig viktig for instansene, de ser allerede at det er en positiv kurve, og håper at kurven fortsetter den retningen. Det er mye som har endret seg innenfor faglig samarbeid de siste årene, spesielt siden 2005 har vært positiv utvikling innenfor feltet.

Skolene får ansikt på hvem politiet er, hva de står for, men også det at de kan hjelpe til med andre ting enn bare å *dukke opp* når kriminelle handlinger har forekommet. Modellens rolle er å lage struktur på uoppklarte ting, at man lærer hverandre å kjenne, g bli bedre kjent med hverandres instanser og arbeidsområder. Politiet forteller at skolen får dermed større mulighet til å hjelpe barna, når de vet hvem de skal kontakte.

Videre snakker skolens informanter om at bekjentskapet til barnevernet ennå har forbedringspotensiale:

”(...) dette med barnevernet, det er jeg litt opptatt av (...) nå sitter man og ringer og ringer og kommer aldri gjennom. Ny saksbehandler også bytte også, ja.. det er ikke lett å samarbeide med den etaten”. (Informant 2)

Det er flere skoler som ønsker bedre samarbeid med barnevernet, de føler de får for lite tilbake etter at for eksempel en bekymringsmelding er sendt. Det ønskes mer åpenhet mellom barnevern og skole:

”Jeg tenker på reelt samarbeid, da har man ikke de begrensningene ovenfor barnet. Vi har alle taushetsplikt og jeg kan gjøre en god, bedre jobb om jeg vet mest mulig om barnet. Sånn tenker jeg”. (Informant 2)

Etter at BTI startet opp har ting blitt bedre, skolene kan ringe til barnevernet og søke informasjon om enkeltsaker, men de er fortsatt lang vei igjen før skolen får det slik de ønsker at ting skal være:

”Ting er blitt mye bedre der også (...) og vi får informasjon, men det er ingen naturlig informasjonsflyt. Det er overhode ikke alt vi trenger å vite rundt saken, men en del ting må jo skolen vite, for eleven er jo her en mange timer i løpet av dagen”. (Informant 3)

Tanken bak modellen er at man skal kunne lettere ta kontakt med de andre instansene som skolen er i samarbeid med. Når man har store tverrfaglige ressursteam møter hvor skole, politi, barnevern, PPT, helsesøster og blant annet fritidsseksjonen deltar, får man satt ansikt på de ulike instansene. Man ser hvem som er kontaktperson, og da vil det automatisk være lettere å ta en telefon til vedkommende eller spørre etter personen med det aktuelle navnet. *Stifte nye bekjentskap.*

Etter de første utvidede ressursteam møtene med BTI har også helsesøster ønsker om å være med i skolen vanlige ressursteam. Skolen ser viktigheten med at helsesøster blir inkludert med lærerne slik at informasjon rundt elevenes helse blir så nøyaktig som mulig.

”Etter disse tverrfaglige møtene, så skal (hun) helsesøster delta fast i ressursteamet på skolen, én gang i måneden eller noe sånt. (...) Hun er jo masse inne med barna og prater med dem, prater og har veiledning med foreldrene og sånt. Det er fint å få henne inn med lærerne, tenker jeg”. (Informant 1)

Skolen har også fått avklart hva man kan diskutere med helsesøsteren, uten at et samtykke er nødvendig.

“(…) hvis det er samme eleven vi skal diskutere så trenger man ikke samtykkeskjema, hvis det er samme saken eller samme problemet rundt eleven som helsesøsteren har som vi har (…).”
(Informant 3)

Fritidsseksjonen er en instans som ikke alle skolene eller lærerne har visst fra før av. Selv om man er lærer, arbeider med barna hele dagen, er det få som vet hva barna gjør på fritiden. Lederne til fritidsseksjonen vil også komme til å være med på de tverrfaglige møtene i regi av BTI:

”Å guri malla, tenk at det er noen andre, for jeg er jo så engasjert, det er godt at det er noen flere som bryr seg om podan som vi er med og arbeider med. Og de vil gjerne ha samarbeid med skolene. Og det er jo kjempefint.” (Informant 2)

Det å ha med fritidsseksjonen i disse møtene føler skolene er positivt, det er viktig å ha muligheten til å kunne arbeide sammen på en konstruktiv måte. Etter at skolen har fått et bedre samarbeid med fritidsseksjonen har øynene åpnet seg for flere av de ansatte. Informant 1 forteller:

”Men min erfaring med dette er *aha*, så mye midler det finnes som foreldrene/skolen kan søke på dette når det gjelder fritidsaktiviteter, alt kan egentlig gis gratis om du har behov for det. Både med deltakelse på fotballklubber og idrettslag, det er fantastisk, tenker på de foreldrene som har, som lever i en sosial nød, som har det vanskelig. Så det har jeg lært av dette prosjektet”.

Informantene ved pilotskolene kunne fortelle at dem har tatt bort PPT fra BTI sine fastlagte møter, da det kan virke som at skolene er bekymret for å få minsket tid med etaten.

”Men vi har valgt bort PPT, for PPT er hos oss mer inne i enkeltsaker (..) vi trenger den tiden vi har med enkeltsakene og kan ikke bruke den opp på en måte (..).” (Informant 1)

Samarbeidet mellom skolene og PPT blir beskrevet som godt, ifølge informantene. Elever som skal utredes blir henvist dit, og blir dermed en av etatene skolen jobber best med. PPT er enige med utsagnet fra skolen angående et allerede godt samarbeid. De ga også uttrykk for at de verken hadde kunnskap eller interesse for BTI- modellen.

”Jeg føler vi har et veldig bra samarbeid. Det er litt klare definerte oppgaver, og der møter vi heller ikke det med (problematikken rundt)taushetsplikt, for vi deler informasjon, vi informerer dem og de informerer oss”. (Informant 2)

4.2 Holdninger til informasjon og kunnskap

4.2.1 Informasjon om modellen er for dårlig – stafettpinne og stafettpinneholder

Et av spørsmålene våre gikk ut på begrepet *stafettpinne* og *stafettpinneholder*, og her var skolene ærlig å sa at dette begrepet kunne være litt vanskelig og at det kanskje ikke beskrev det som faktisk ble gjort i sakene. En av utfordringene var å få noen til å ”ta på seg ansvaret” i enkeltsaken, mens en annen var at lærerne ikke ville gi slipp når de først satt med pinnen og ansvaret.

”Jeg har noen tanker om BTI, det har jeg (...) om dette med stafettpinneholder og stafett og overlevere stafettpinnen. For jeg synes at det bildet kanskje, jeg fikk det ikke helt til å stemme, for at læreren er veldig vant med å holde veldig godt i stafettpinnen, jeg kan dele med noen andre, men det er læreren som sitter med pinnen. Så jeg så ikke for meg at man noen gang skulle kunne gi den til noen andre og at de bare tok pinnen, skjønner dere? *Sånn at æ skulle slippe problemet?* Det var én tanke med at jeg ikke likte slik bildet ble.” (Informant 2)

Informanten synes det vil være vanskelig å gi fra seg ansvaret for barnet som hun har bekymring for. Informanten har for liten kunnskap om det å være stafettpinneholder og ønsker at informasjonen hadde vært mer utfyllende.

Dette var heller ikke klart for informant 3. Det virket, under samtalen, som at verken skolen eller foreldrene ved skolen hadde nok kunnskap om tema, at det kunne fungere optimalt. Når skolen ikke har nok eller rett informasjon om hva stafettpinneholder er, vil det heller ikke bli fokusert på.

”Jeg tror jo at skolen er den naturlige stafettpinneholderen i alle fall i starten. Så får man jo se hvem som liksom skal overta den (...) så det tok jeg bort i fra skjemaet i forhold til foreldrene, de skjønnte ikke helt hva det var. For dem ble det jo litt, det er jo vi, det er jo vi som ber om samtykke. Så det var liksom ikke (...) altså vi har tatt det opp, i plenum og gått igjennom foldere med personalet” (Informant 3).

4.2.2 Modellen er med på å kunne gi et bedre samarbeid med foreldrene – samtykkeskjema

En annen ting de har merket seg som positivt er arbeidet med en mal til samtykkeskjema, hvor du selv kan knytte opp de instansene som man føler er hensiktsmessig å ha med i samarbeidet om en enkeltsak. De kunne i denne sammenhengen se at arbeidet med foreldrene ble enklere, og at en god mal for samtykke, samt en personlig kontakt med foreldrene gjorde arbeidet mye lettere.

Samtykkeskjema kan være hemmende, men åpner også for samarbeid:

”Det kan også åpne opp for samarbeid hvis man bruker den som at man *nå skal samarbeide for barnets beste*, foreldrene er jo på en måte med på å gi samtykke og ser at noe skjer med deres barn”. (Informant 1)

Det viser seg at når foreldre får nok informasjon om hva samtykke går ut på, er det som regel ikke problematisk å få godkjenning fra dem. De fleste foreldrene ønsker sitt barn det beste og vil gjøre det som må til for at de skal lykkes.

”Jeg tror det er vi som må forklare hvorfor (...) det er kanskje viktig å gjøre det på et møte også.” (Informant 2)

Noen av utfordringene med BTI-modellen har vært samtykkeskjema, hvordan forholde seg til det og hva er viktig at står på det som skal ut til foreldrene? Det har for flere familier, spesielt for flerkulturelle familier, vært et dilemma når politi har stått oppført på samtykkeskjemaet.

Hvis de ulike instansene, skolen inkludert, hadde klart å bruke samtykkeskjema som et forebyggende tiltak, hadde det vært fint

”(...)det er veldig viktig, for i Tromsø Kommune er man nok mange instanser som har sviktet i forhold til det her med samtykkeskjema. For det har vært uklart, hva har man lov til å si å hva har man ikke lov til å si for eksempel i forhold til PPT, og nå har vi jo fått avklart en del ting og det kjenner jeg jo er veldig godt” (Informant 3).

Informantene synes det var nyttig å selv kunne tilpasse malen til samtykkeskjemaet, da ikke alle instanser trenger å inkluderes i alle saker. Informant 3 vektla spesielt dette med politi og barnevern i forhold til flerkulturelle familier:

”(...) det virket veldig skremmende (...) spesielt i forhold til flerkulturelle barn, eller foreldre til flerkulturelle barn, så er det en sånn, *det kan ikke stå der!*”

Informant 1 nevnte også dette med fremmedspråk, hvor vanskelig det kan være å forstå kompliserte ord og formål med et slikt skjema.

4.2.3 Taushetsplikt, ikke alle gir like gode tilbakemeldinger

Vi blir fortalt at det er vanskelig med nye instanser, da det ikke enda er helt klart hvor grensen med taushetsplikten går til for eksempel fritidsseksjonen.

Det er en del sårbar informasjon barnevernet vet om barnet, men som ikke blir overlevert til skolen grunnet taushetsplikt. Dette synes Informant 3 er veldig dumt, for det handler jo til sist om barnets beste og barnet har det ikke bra om de voksne rundt ikke behandler det rett.

”Men der syns vi det er litt vanskelig ennå, hva har vi lov til å si. For vi har jo taushetsplikt også inni det her. Så den syntes jeg var vanskelig. Sånn å vite...” (Informant 3)

Politiet var veldig nøye på at det er skolen som skal være i fokus, ikke de andre instansene, de skal være med å hjelpe skolens jobb med tilrettelegging for barna. Det kan også være enklere for skolen å samle informasjon om barnet via politiet, da paragrafen om taushetsplikt til politiet ikke er like stramme som hos barnevernet. Det ikke alle vet om politiet, er at de kan ringes og man kan ha en uforpliktende samtale med dem.

Det å få oppklaring i hvem man kan si hva til og hvem kan gi utfyllende informasjon om barnet, hadde vært til stor hjelp for de som arbeider med barna i hverdagen. Barnevernet må lage egne versjoner av modellen, slik at det passer inn med arbeidet de skal gjennom i ulike saker. Samarbeidsinstansene var positive til de nye samtykkeskjemaene, men problematikken rundt det juridiske er vanskelig – meldeplikt, samtykke og taushetsplikt. Med tanke på taushetsplikt, kommer det alltid etiske spørsmål fram, hva kan jeg og hva kan jeg ikke fortelle om barnet, selv om det er til barnets beste:

”Taushetsplikt – hver etat skal kunne *ta vare på* sin egen taushetsplikt!” (Barnevernet)

Det er klart at dette med taushetsplikt er svært viktig, alle instansene bør forvalte og informere om deres taushetsplikt. *Ikke alle har samme lovverk*. Barnevernet har en taushetsplikt som er strengere enn skolens og PP-tjenesten sin. Vi ble også informert av barnevernet at de selv følte de hadde godt samarbeid med kommunens skoler og at de ikke synes det er noe problematisk med taushetsplikten. Det kan virke som at pilotskolenes informanter har en annerledes oppfatning av dette:

”Vi sende en bekymringsmelding til barnevernet. Vi gjør det, men vi får veldig lite tilbake. Og det har jo vært, det er jo kulturtradisjon det har vært med taushetsplikten og ”det trenger dere ikke å vite...” (Informant 2)

4.2.4 Kunnskap om hverandre

Modellens rolle er å lage struktur på uoppklarte ting, at man lærer hverandre å kjenne, og bli bedre kjent med hverandres instanser og arbeidsområder. Det kan virke som at de ulike instansene, inkludert skolene, ikke har god nok kunnskap om de andres arbeidsoppgaver.

”Nå får vi liksom et fjes på samarbeidet, vi blir litt mer kjent, så det blir lettere å ta kontakt når vi har behov, med tanke da på lærerne.” (Informant 1)

Informantene peker på viktigheten ved å få god informasjon om forhold rundt elever og familien deres.

”Så det er først når barnet vet at jeg vet at vi oppretter en god relasjon” (Informant 2)

Øynene har åpnet seg for hva som finnes av tilbud på fritiden, selv for barnefamilier med dårlig økonomi, kan barna få være med på fritidsaktiviteter – på lik linje som vennene sine. Der møter de fritidsledere som det derfor vil være viktig å samarbeide med:

”Fritidsseksjon har jeg overhode ikke hatt noen kontakt med før(...) Så i det tverrfaglige samarbeidet er også helsesøster med, også fritidsseksjonen. Det har vært veldig flott å ha fritidsseksjonen med.” (Informant 1)

Tildelingskontoret har også deltatt på de utvidede ressursteammøtene til BTI-modellen, og her var det tydelig at skolen ikke hadde fått nok informasjon om hva etaten holder på med.

”Også er det noe som hete tildelingskontoret, jøss, hva er det for noe egentlig?” (Informant 2)

Barnevernet synes det er positivt at de ulike instansene kan få kjentskap til hverandre, fange opp barna tidlig og få kunnskap om hvordan de andre arbeider i det tverrfaglige samarbeidet. Det vil være lettere å ta kontakt med hverandre om man vet hvem å kontakte. Hvem som har hvilket ansvar på de ulike nivåene til BTI-modellen er fortsatt et spørsmål, men det er viktig å ha et systematisert samarbeid.

4.3 Holdninger om implementeringsprosessen

De vi har snakket med kunne beskrive positive erfaringer med den nye modellen, selv om de også forklarte at den var litt for ny til å kunne merke noen endelig endring fra tidligere.

Under intervjuet kunne informantene fortelle hvordan gjennomføringen av de to første utvidede ressursteammøtene hadde vært. Videre fortalte hun at de allerede hadde gjort tilpasninger.

”(...)møtet ble også så stort, det var jo 26 deltakere, så det var så digert” (Informant 1).

Som vi har nevnt tidligere i kapittel 4, synes informant 2 at det vil være vanskelig å gi fra seg ansvaret for barnet som hun har bekymring for. Hun har for liten kunnskap om det å være stafettpinneholder og ønsker at informasjonen hadde vært mer utfyllende.

Det kommer en *elektronisk logg*, men vil det være etisk riktig å legge alt ut på internett? Hvis taushetsplikten har vært streng før, vil dette da endre seg eller vil det fortsette å være like vanskelig å finne informasjon? Det høres kanskje fint ut på overflaten, men i dybden virker noen av informantene mer skeptisk.

”Det er veldig spennende, det er jo veldig skriftlige ord og jeg som lærer tenker ofte at jeg vil helst ta ting muntlig.. fordi det er, man skal være veldig nøye når man skal skriftliggjøre, sånn med tanke på at andre kan lese dette på en annen måte, tolke det og få andre ting ut av det og

det der med elektronisk logg, ja vi mennesker er veldig forskjellige som fagpersoner, og da tenker jeg "På hvilken måte skal man uttrykke seg, hva vektlegger man, hvor nøye er man, hva er bagateller, hva er viktig, hvor mye skriver man?" jeg har en elev og kommer inn på elektroniske loggen og her er det side opp og side ned, hva gjør det med meg som skal sette meg inn i saken og skal lese alt dette?" (Informant 2)

Samtlige informanter er interesserte i å få et system som virker og kan gjøre informasjonsflyten bedre, men er opptatte av hvordan dette blir å fungerer i praksis.

"Det blir kjempeflott, og ha den elektronisk og der alle kan gå inn og lese eller skrive, slepp du å sende hjem så mye og de kan når de, ved behov å lese og skrive."(Informant 1)

Videre blir vi fortalt av informant 3:

"Da blir det jo litt enklere. Og det ser jeg at et godt digitalt verktøy, i forhold til informasjon så kan det bli bra."

For å få en bedre flyt og oversikt over hva som foregår på de ulike instansene, er det kalenderlagte møter fire gang i skoleåret, to hvert semester. Her vil det nok være nødt til å gjøre en del omstrukturering for å få samarbeidet til å holde. Det ønskelige var hver 8. uke, for å få en hyppig møtekultur med de utvidede ressursteamene. Informanten fra politiet uttalte at dette kunne fort bli mange møter for skolens samarbeidspartnere. Det ble derfor foreslått en mulig sammenslåing av skoler/barnehager som ligger i samme område.

"(...) det var jo virkelig på tide at det kom et system og at det liksom ble satt fokus på det" (Informant 3).

Med tanke på barnevernets overbookede kapasitet vil det være spennende å se hvordan møtevirksomheten og oppfølgingen av denne vil fungere i framtiden. Barnevernet stiller et retorisk spørsmål ut i luften:

"Har vi tid til å være på to møter i semesteret på hver skole og barnehage i kommunen?"

Det er jo et kjent fenomen at barnevernet ikke er overbemannet og ei heller har tid til overs, så hvordan vil da dette gå rundt? En ting man kan tenke på er fordelingen etter pilotslutt, hvis den blir gjort riktig, vil nok kabalen gå opp. Struktur og koordinering er sentrale begreper for at et tverrfaglig samarbeid skal fungere optimalt.

Som nevnt i starten av kapitlet ble det gjort en del utskiftning av ledelsen på skolene som deltok i piloten, derfor kan man sette spørsmål ved grad av informasjon og kunnskap rundt BTI- modellen.

Under møtet på Rådhuset spurte vi etter modellens bakgrunnsteori og eventuelle teoretikere. Dette kunne de ikke svare på og ønsket gjerne en tilbakemelding dersom vi fikk rede på dette. De tipset oss om å ta kontakt med Socialstyrelsen Danmark og ble derfra henvist til Socialt Udviklingscenter (SUS), men de kunne heller ikke gi oss noen konkrete svar.

4.4 Oppsummering

Det kommer fram at skolene ikke har et godt nok samarbeid med blant annet fritidsseksjon, politi og barnevern. Ikke alle visste at det fantes en fritidsklubb i området hvor barna kunne oppholde seg på fritiden. Det å få politiet med på det utvidede ressursteamet var også overraskende, da kunnskapen om politiet kanskje var litt for liten hos noen. Barnevernet følte derimot at samarbeidet med skolene ikke var problematisk.

For samtlige av instansene vi var i kontakt med, virket det som at det var organiseringen av modellen som var det store temaet. Hvordan dette skulle gjennomføres, tid og ressurser var spørsmål som gikk igjen hos alle. Spesielt for politi og barnevern var det stilt spørsmål ved om det fysisk var mulig å gjennomføre to møter i semestret hos hver barnehage, barne- og ungdomsskole i kommunen. Det ville blitt mye møtevirksomhet for skolens samarbeidspartnerne. Det kom også fram forslag om sammenslåing av skoler som ligger i samme område.

Stafettpinnen er det usikkerhet rundt, dette gjaldt skolen spesielt, som er vant til å ha kontroll og ansvar angående situasjonen rundt barnet. Det at man nå skal gi slipp på deler av dette ansvaret, var ikke helt i komfortsonen hos alle. Det samme gjaldt egentlig stafettloggen, usikkert hvorvidt den blir å fungere. Taushetsplikt og sikkerhet rundt å legge alle opplysninger inn i et program som flere instanser har tilgang til er et omstridt spørsmål. I følge informantene må man regne med at det vil ta tid for at stafettholder og stafettlogg blir optimalisert.

Under intervjuene kommer det fram at samtlige informanter har for lite kunnskap om modellen generelt og dens implementering.

5.0 Drøfting

Bakgrunnen for denne studien er vår interesse for tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Vi har gjennom vår praksisperiode høsten 2013 vært med på en informasjonskurs til BTI i Tromsø kommune, og fant gjennom dette ut at temaet og problemstillingen er noe som opptar vår interesse.

Vi ønsket å holde fokuset vårt på skolens opplevelse av piloten og dermed se om det var mulig å se noen endring på det tverrfaglige samarbeidet etter implementeringen av BTI- modellen.

I dette kapitlet vil vi drøfte resultater av intervjuene i sammenheng med teori fra kapittel 2. Videre kommer en oppsummering og konklusjon i forhold til forskningsspørsmålet i problemstillingen.

5.1 Implementering

Sociastyrelsen i Danmark har samlet ideer og eksisterende modeller fra 98 av landets kommuner for så å utvikle en generell modell for tverrfaglig samarbeid. Det ble gjennomført 19 casestudier (pilotprosjekt) av perspektivriktige modeller med fokus på tidlig innsats. I 2011 fikk Helsedirektoratet i Norge tillatelse til å modifisere BTI- modellen til norske forhold. Implementeringen av den danske og den norske modellen må derfor sees å ha to forskjellige utgangspunkt. Siden bakgrunnsteorien hos BTI Danmark allerede er hentet fra landets kommuner, kan det være riktig å anta at deres implementering er lettere gjennomførbar, enn den norske.

Det viser seg i arbeid med modellen at prosjektet som nå jobbes inn i kommunen ikke er klar på sitt teoretiske utgangspunkt. Vi undersøkte den litteratur som Tromsø kommune har laget i forbindelse med prosjektet, men fant ikke noe som omhandlet den teoretiske forståelsesrammen. Vi tok dermed kontakt med konsulenten for prosjektet i Danmark, men fikk her svar at modellen hadde utspring fra den praksis som allerede var i den danske skolen. Til slutt kunne vi finne en beskrivelse av det

teoretiske utgangspunktet i en avsluttende rapport laget av Sosialstyrelsen. Disse er forklart i kapittel 2.

Et viktig punkt for en vellykket implementering er nøyaktighet kontra tilpasning (Rønnov og Marckmann, 2010). Det vil for Tromsø kommune være viktig å tilpasse modellen slik at den samsvarer med de systemer som allerede er på plass. Modellen må modifiseres for å dekke de lokale forholdene, da det kan være store organisatoriske forskjeller fra Danmark sin modell og over til den norske. Her kan man også se på ulike kulturelle forskjeller som finnes i de to landene. Vi kan se at den danske modellen har et mye større fokus på rusproblematikk og utfordringer vedrørende foreldrenes psykiske helse. Dette fokuset endres ved overføringen til Tromsø kommunes modell, da problematikk rundt rusmisbruk og psykisk helse er temaer som i Norge er underlagt statlig helsevern. På grunn av en stor grad av tilpasninger i modellen vil man ikke kunne spå noen effekt og modellen for henholdsvis Norge og Danmark vil ikke være like sammenlignbare. Ettersom modellen også må tilpasses de lokale forhold i den enkelte kommune vil man også her miste et potensielt sammenligningsgrunnlag. Denne lokale tilpasningen er helt nødvendig da ikke alle kommuner har lik demografi, er av lik størrelse og har like ressurser tilgjengelig. En positiv side ved en tilpasset modell er imidlertid at alle etatene får sette litt farge på modellen. Slik vil instansene i modellen få et større eieforhold til prosjektet. Dette vil kunne ha positiv innvirkning på motivasjon til de ansatte. De skal ikke bare gjøre slik som modellens utgangspunkt tilsier, men kan også være med på å sette sitt preg på utformingen.

Tromsø har som tidligere beskrevet en parlamentaristisk organisasjonsmodell. Dette er med på å gi de ulike enhetene under byrådet stor frihet til å finne egne løsninger innenfor de gitte rammene i kommunen. De enhetene som BTI arbeider med er underlagt byråd for helse og omsorg og byråd for utdanning.

Pilotprosjektet *Bedre Tverrfaglig Innsats for barn i risiko* (BTI) har utspring i byråd for utdanning og har sin prosjektkoordinator der. Tromsø kommune har meldt sin interesse frivillig til Helsedirektoratet og ble på denne måten med i prosjektet BTI. Man kan derfor anta at det i byrådets administrasjon er stor interesse for prosjektet. Dette er ifølge Rønnov og Marckmann(2010) beskrevet som svært viktig. Men det er

også mulig å anta at interessen for prosjektet kanskje "svinner ut" etter hvert som man undersøker nedover leddene i kommunens administrasjonsmodell.

Som nevnt i kapittel fire blir piloten i Tromsø kommune gjennomført ved fire barneskoler, to ungdomsskoler og seks barnehager. Gjennom prosjektet er det inngått samarbeid med barnevern, fritidsseksjonen, politi, helsesøster og PPT. Man kan sette spørsmål ved valg av pilotområde. Hvorfor er akkurat dette området valgt til å være pilot? Vil dette område være representativt for skolene og barnehagen i hele kommunen? Da de demografiske forholdene endres etter bydel.

Ledelsen på de ulike skolene (og barnehagene) i prosjektet vil være veldig viktige, samt at de ulike tverrfaglige etatene også er positive til modellene og et videre samarbeid. Vi opplever i vår undersøkelse at skolen stiller seg veldig positiv til å prøve ut modellen, da de ser behovet for en endring i samarbeidet mellom de ulike etatene.

"(...)ja, jeg har sånn fra før BTI så hadde vi veldig lite kontakt med de andre(...)" (Informant 1)

Barnevernet gir på sin side ikke like mye uttrykk for ønsket endring.

Ledelsen av både prosjektet og av de ulike enhetene i organisasjonen er av sentral betydning for å kunne lykkes med implementeringen. Det er lederen, for eksempel rektor på en skole, som har kontakt med resten av enhetens ansatte og skal bringe informasjonen videre. For lederen kan det være en rekke utfordringer, både med tanke på ressurser som økonomi og kunnskap. Dette handler om bruk av tid, både deres egen og samarbeidspartneres. Informant 2 var overrasket over at politiet hadde mulighet til å delta på de utvidede resursteam møtene. Politiet på sin side satt også spørsmål ved deres anledning til deltakelse på møter ved alle kommunens grunnskoler og barnehager. Politiets informant foreslo en mulig sammenslåing av møter i samme område.

Det er både positive og negative sider ved en eventuell sammenslåing. For det første ville en sammenslåing redusere det totale antallet møter for skolens og barnehagenes samarbeidspartnere. En reduksjon vil føre til en, for dem, mer hensiktsmessig bruk av de ressursene som er tilgjengelig. Dette handler nok i utgangspunktet om økonomiske midler. Samarbeidspartnerne vil også unngå å måtte gjenta eventuelle

tema og saker som er like for alle skolene og barnehagene i et område. En annen positiv side er at det kan være med på å knytte skoler i samme område tettere sammen. De kan utveksle tanker, ideer og erfaringer rundt problemstillinger som er relevante for sitt område. På denne måten kan man også få et mer helhetlig bilde av områdene hvor skolene befinner seg i. På den andre siden vil en sammenslåing av skoler for føre til at de utvidede ressursteammøtene blir store, med mange deltakere. Dette kan for mange virke diskusjonshemmende og mange saker vil derfor kunne falle bort. Sakene som tas opp bør også være relevante for begge skolene, slik at mange lokale episoder kanskje blir utelatt. Rent organisatorisk er det også utfordringer ved sammenslåing av skoler, da det i utgangspunktet er skolene som skal kalle inn og lede møtene. Hvilken av skolene skal være vert? Hvem skal lede møtene og hvor skal disse foregå? Vi har også satt spørsmål ved møtenes varighet, vil denne utvides når det er snakk om flere skoler på samme møte? Eller skal møtetiden "deles" på to?

Utdanning og kursing beskrives som veldig viktig for implementeringen. Det var, før pilotperiodens start, gjennomført et kurs med en gjennomgang av BTI for ledere og ansatte i de enhetene som skulle være med i prosjektet. Våre informanter kan fortelle at det fortsatt ligger noe usikkerhet rundt deler av modellen. De anser begrepet stafettpinne og stafettpinneholder som noe uklare. Det er viktig at informasjonen rundt modellen har så presise forklaringer at misforståelser unngås. Denne typen kurs vil nok være aktuell ved en innføring videre i kommunen etter piloten er avsluttet. Derfor bør kursmaterialet revideres og kvalitetssikres.

Det har dessverre vist seg å være noe utskiftning i ledelsen ved flere av pilotskolene, noe som gjør at piloten kommer sent i gang og ikke får noe ordentlig fotfeste. Dette er en viktig detalj å få med videre i evalueringen av prosjektet i kommunen. Vi kan her sette spørsmålsteget ved om piloten blir et reelt bilde både for skolene selv og for gjennomføringen av prosjektet og samarbeidsmodellen som helhet. Evaluering og dokumentering vil derfor spille en viktig rolle både underveis og ved slutten av prosjektet. Det er spesielt viktig for å kunne revidere modellen etter hvert som man møter utfordringer, og gjøre forbedringer før den skal kjøres inn som modell for hele kommunen. Helsedirektoratet har i denne anledning gitt oppdrag til Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) å gjennomføre første del av følgeevalueringen til

prosjektet BTI. NIBR har gjennom samarbeid med Helsedirektoratet og regionale KORUS² sendt ut spørreskjema til medarbeidere og ledere i pilotkommunene. Det er også gjort telefonintervju med prosjektlederne. NIBR sin følgeevaluering vil i oppgaven bli referert til som Helgesen (2013).

5.2 Tverrfaglig samarbeid

5.2.1 Ledelse, kommunikasjon og tillit

For å styrke relasjonene i det tverrfaglige samarbeidet er det viktig at lederen, motivere de ansatte til å gjøre en bra innsats i det nye prosjektet. Hos BTI- modellen er møtene fastlagt hos skolene, noe som gjør at det vil være naturlig at rektor ved skolen er leder for de utvidede ressursteamene. Det er ikke dermed sagt at rektor ønsker denne rollen i teamet, og siden et tverrfaglig team har representanter med utdanning fra omtrent samme nivå, men med ulike profesjoner er det muligheter for selvledelse i teamet. Da må alle være åpne for muligheten til å diskutere, drøfte og utføre samarbeidsøvelser uten at konflikter oppstår.

En god samarbeidsøvelse for teamet vil være å informere de andre instansene om sitt arbeid, gi kunnskapen videre, slik at det å bygge relasjoner bli enklere.

Skolene synes det er bra at Helsedirektoratet har tatt initiativ til en utvikling i det tverrfaglige samarbeidet og at de får mulighet til å delta på pilotprosjektet. Det er en ypperlig måte å få mer kjentskap til de andre instansene som de tidligere ikke har hatt det gode samarbeidet med. Informant 1 synes det er bra å ha møtevirksomhet med de tverrfaglige teamene:

“(…)men nå får vi liksom et fjes på samarbeidet, vi blir litt mer kjent, så det blir lettere å ta kontakt når vi har behov, med tanke da på lærerne.”

² KORUS: ”KoRus- Nord (Kompetansesenter rus, Nord-Norge) er ett av syv regionale kompetansesenter innen rusfeltet i Norge og arbeider på oppdrag fra Helsedirektoratet. KoRus- Nord er organisatorisk tilknyttet Rus og spesialpsykiatrisk klinikk ved UNN og er lokalisert i Narvik. KoRus- Nord sin primære rolle er å styrke praksisfeltet innen rus” (<http://www.korusnord.no>).

Når et utvidet ressursteam blir opprettet er det klart at de ulike instansene kan ha ulikt syn og utgangspunkt for samarbeidet, men informantene synes det er fint ha muligheten til å kunne diskutere og drøfte ulike problemstillinger uten at det trenger å være et reelt problem. Informant 1 satte fokus på at møtene ikke måtte bli for store, da dette vil kunne være diskusjonshemmende. Informantens erfaring fra det første møtet, var at det bestod av for mange deltakere. På dette møtet var det representert flere urelevante aktører som for eksempel studenter og assistenter. På det andre møtet var deltakerlisten redusert fra 26 til 12 deltakere, noe som ble ansett som mer hensiktsmessig.

Skolene vi har pratet med, mente det var rektor som burde være møteleder, og lede teamene. Det er da viktig at de andre instansene lar dette bli gjennomførbart, slik at relasjonene mellom instansene blir best mulig. Det kreves at lederen har forståelse om hva som skal til for å holde flyt i gruppa, samt at instansenes samarbeid vil ha innflytelse på det endelige resultatet. Det er også viktig at lederen forstår hvordan man skal kommunisere med de andre kollegaene i teamet, det må være effektivt og konkret, men tillate konstruktive forhandlinger fra de andre. Det er både positive og negative sider med å ha rektor som møteleder. På den positive siden kan rektor holde fokuset på skolen, og la deres problemstillinger bli hovedfokus. Med rektor som møteleder innebærer dette at det er skolen som kaller inn til møter og fører ordet. På den negative siden kan rektors oppgave gjøre slik at skolen selv ikke får mye ut av møtet. Og det oppstår flere organiseringsspørsmål dersom skolene skulle "slås sammen" under utvidet ressursteam møtene.

Kommunikasjonen mellom instansene er bedret, sier skole og politi. Barnevernet derimot mener at de har, over lengre tid har hatt ett godt samarbeid med blant annet skolene.

Det er altså kommunikasjon som danner grunnlaget for en fullstendig forståelse av både instanser og situasjoner. Der hvor kommunikasjon er bra og informasjonen flyter like bra begge veier mellom instansene, gis det større muligheter for å kunne fastsette arbeidsprosesser, oppnå respekt og tillit.

5.2.2 Suksesskriterier og samordningstrappen

For at samarbeidet skal fungere optimalt må en del av suksesskriteriene være innarbeidet. Vi velger derfor å lage overskrifter etter de ulike nivåene i samordningstrappen. Suksesskriteriene er tidligere presentert i kapittel 2.

5.2.2.1 Steg 1: Informasjon

Informasjon som gis må være god og bør være likeverdig, altså at den samme informasjonen blir gitt til alle instansene. Åpenhet er et viktig kriterium, samt likeverd av yrkesgruppene.

“(…) åpenhet var et viktig kriterium, og et kriterium som flyter over i at det bør være fravær av domenekonflikter, samt at en eksplisitt holdning om at andre yrkesgrupper er likeverdig bør være tilstede. Den empiriske gjennomgangen viste til at ikke alle disse kriteriene er til stede i alle pilotkommunene” (Helgesen, 2013:99).

Dette var noe som kom fram i vårt studie, da barnevernet til tider kan virke litt ”ovenpå” i forhold til instanser som for eksempel skolen. Taushetsplikten er i følge barnevernet inget problem. Alle burde vite sine grenser hva angår taushetsplikten i sin instans, ble vi fortalt.

Informasjon er et grunnleggende kriterium for at et tverrfaglig samarbeid kan gjennomføres. Medarbeiderne i pilotkommunene oppfatter at dette kriteriet i liten grad blir oppfylt. Helgesen (2013) skriver at BTI- studien kom fram til at samtlige pilotkommuner slet med gjensidig informasjon fra barnevernet, spesielt med tanke på tilbakemelding på meldt bekymring. Informantene som vi har intervjuet har også kunne opplyse at ikke informasjonsflyten er like god. Informant 2 forteller;

”Jeg tenker på reelt samarbeid, da har man ikke de begrensningene ovenfor barnet. Vi har alle taushetsplikt og jeg kan gjøre en god, bedre jobb om jeg vet mest mulig om barnet. Sånn tenker jeg.”

Informanten forteller videre;

”Og da kunne det vært lærerikt og oppklarende hvis de i fra andre etater kunne fortalt: du, vet du hva, jeg kan forsikre deg om at ting er på stell i dette hjemmet!”

Hvis det mangler informasjon, svekkes tilliten mellom instansene og dermed også de neste stegene i samordningstrappen.

5.2.2.2 Steg 2: Konsultasjon

Når man søker råd hos andre, er det viktig at det tas ansvar for oppfølging av å finne svar. Det er viktig å vite hvor man kan henvende seg for å få tak i informasjonen og hvem som har ansvaret for å følge opp når en medarbeider trenger hjelp angående et barn i en utsatt situasjon. En av våre informanter syntes det var fint å vite at man kunne ringe for eksempel politiet kun for å søke råd om hendelser. Å vite at man har muligheten til å ta en uforpliktet samtale hjalp veldig mye.

For at en konsultasjon skal bli vellykket er det viktig at det er tydelig hvem som har hvilke roller og ansvar for oppfølging. I studien til BTI kom det fram at blant annet barnevernet og PPT har tydelige roller som hjelpetjenester. Angående tidlig innsats innen forebygging av rusproblematikk er barnevernet den instansen som er mest relevant, mens PPT ikke ville vært en like stor samarbeidspartner (Helgesen, 2013). I vårt studie fant vi ut at flere hadde valgt å ta bort PPT fra BTI sitt tverrfaglige samarbeid (utvidet ressursteam). Skolen syntes det var greit å få brukt PPT sine tjenester til enkeltsaker, fremfor å bruke tiden deres på felles møtevirksomhet.

”I det første møtet, var også PPT med, men vi har valgt bort PPT, for PPT er hos oss mer inne i enkeltsaker, ja for enkeltelever, og vi trenger det samarbeidet, så vi trenger den tiden vi har med enkeltsakene og kan ikke bruke den opp på en måte på et tverrfaglig samarbeid. Så vi har tatt ut PPT...” (Informant 1).

Konsultasjon kan være utfordrende, spesielt om samarbeidet på tvers av instansene er dårlig og tilliten er svekket. BTI har vært med å endre dette, og bare i pilotprosjektet i Tromsø merkes det endring allerede. Informantene våre forteller oss at manglende kunnskap og kommunikasjon har lenge vært et problem i kommunens organisasjoner.

Når det er snakk om taushetsplikt, har alle organisasjoner egne lover og regler for hvor grensene går på hva man kan fortelle, ettersom det vi fikk vite av informantene ble samtykkeskjemaet tatt godt i mot. Muligheten foreldrene nå har til å oppheve

taushetsplikten mellom instansene, slik at samarbeidet blir til barnets beste, gjør samtykkeskjemaet til et svært viktig dokument.

5.2.2.3 Steg 3: Dialog og diskusjon

Dialog og diskusjon bygger på at det er flyt av informasjon i systemet og at konsultasjoner blir gjennomført. Møter er ofte den beste måten for dialog og diskusjoner. BTI har bestemt at det skal være 2 fastlagte møter hvert semester for det utvidede ressursteamet hvor skolens tverrfaglige samarbeidspartnere er representert. Her blir det utvekslet informasjon og kunnskap om forhåndsbestemte tema. Vi har tidligere satt spørsmålstegn ved organiseringen av disse møtene. Da spesielt med tanke på størrelse og tidsrom. Skolens vanlige ressursteam deltar på disse møtene, og da blir det viktig at den informasjonen de får på møtet blir videreført til resten av skolens kollegie. Skolens bruk av møtene både i for- og etterkant vil være av betydning. Hvis ansatte på skolen har noe de ønsker skal bli tatt opp på møtene, bør det være mulighet for det. Dette kan være vanskelig hvis møtene blir for store eller flere skoler deltar. Per i dag synes ledelsen på skolene at disse møtene er bra å ha, de kan nesten brukes som en type kursing for de ansatte.

5.2.2.4 Steg 4: Enighet om meninger og holdninger

Hvis man klarer å opprette enighet om meninger og holdninger vil dette være det nivået hvor det systematiske fokuset på samarbeid får relevans. Det kreves da tilrettelegging for kontinuerlig samarbeid på tvers av instansene. Det er nå det er på tide å tilpasse seg hverandre. Opplæring av arbeid med og tilpasning av metoder og verktøy til hver enkelt situasjon.

Siden dette presenteres i samordningstrappen vil det som er kommet fram i samarbeidet angå kunnskapen som de ansatte i BTIs pilotprosjekt har om tverrfaglig samarbeid. Deres vurderinger av samarbeid vil da ligge til grunn for om det finnes muligheter for å komme fram til enighet om meningene og holdningene.

Når kommunale instanser skal samarbeide og har ulik utdanningsbakgrunn kan det ofte bli en utfordring å oppfatte regler og begreper noenlunde likt. Vi føler at Tromsø kommunes pilotskoler har god samarbeidsevne, de er veldig glade for å ikke lengre

stå "alene". Det virker imidlertid som om det fortsatt er deler ved modellen som er uklare. Fritidsklubb, helsesøster og politi har tidligere vært ukjente samarbeidspartnere. Barnevernet er skolen kjent med, men de mangler nok fortsatt en del kunnskap om organisasjonen. De føler seg overkjørt av barnevernet. Politiet mener samarbeidet på generell basis i Tromsø har hatt en positiv kurve siden 2005.

5.2.2.5 Steg 5: Felles handling

For å kunne ha en felles handling, trengs det ressurser, i form av å kunne tilby tiltak, rutinger og det å faktisk følge opp sakene. Hvis noen enheter blir tvunget til å delta med ressurser vil nok ikke det tverrfaglige samarbeidet bli prioritert særlig høyt.

"Suksesskriteriene det er vist til for tverrfaglig samarbeid, (...) viser også at det ikke bare er nødvendig for at det etableres team og møterutiner, det bør også etableres rutiner for hvordan møter avholdes, spesielt de møtene der barn og unge samt deres foresatte møter. Det må da først etableres enighet om at det skal skje" (Helgesen, 2013:104).

5.2.3 Ulike nivåer i BTI- modellen

Det tverrfaglige samarbeidet til Tromsø kommunes BTI- modell illustreres gjennom inndeling i fire nivåer. I *nivå 0* er det identifisering og avklaring, der er her man er ekstra oppmerksom og avklarer om det er grunn til bekymring. Den bekymrede personen har her ansvar for å ta initiativ til å kontakte foreldrene og få i gang et samarbeid der. Dette kan også sees på som det første steget i samordningstrappen, informasjon.

Innsatsen involverer kun ett enkelt tilbud eller organisasjon i *nivå 1* hos BTI- modellen. Innad i for eksempel skolen søker man råd og konsultasjon fra andre, uten at dette trenger å lede til et tverrfaglig samarbeid. Ved at du som lærer søker råd hos andre fagpersoner i din enhet kan man begynne å ta stegene opp samordningstrappen.

Videre i *nivå 2* kommer det tverrfaglige samarbeidet hvor to eller flere instanser arbeider med hverandre med en felles målsetning. Det vil være viktig å ha flittig bruk av samordningstrappen. Når det er flere samarbeidspartnere vil det komme til å være viktig å kunne ha gode dialoger og diskusjoner for å komme fram til enighet.

Holdningsendring vil nok være nødvendig for enkelte. For at et arbeid flere instanser mellom skal kunne komme til å fungere optimalt, vil det som nevnt tidligere, være ifølge Helgesen (2013) være svært viktig å oppfylle suksesskriteriene for samarbeid. Det er ikke bare nødvendig for at det skal kunne etableres møterutiner og at det utvidede ressursteammet skal kunne dannes, det burde også komme fram hvilke regler som er satt til grunn for arbeidet. Med tanke på hvordan møter skal avholdes, spesielt hvis barn, ungdom og foreldre skal delta på møtene.

Det siste trinnet hos BTI- modellen er *nivå 3*, det handler om behov for et bredt samarbeid, det vil kunne sees i lys med samordningstrappens siste steg, felles handling. Det vil da være kommunale forvaltninger involvert. Ansvar for koordineringen går videre til en saksbehandler. Institusjonell støtte er her innvilget, møtene er fastsatt og eventuelle tiltak overfor barnet som det er bekymring for, vil være startet.

6.0 Oppsummering og konklusjon

6.1 Oppsummering

Vi har i vårt forskningsprosjekt valgt tverrfaglig samarbeid da vi anser dette som et aktuelt og viktig tema i arbeid med barn. Under praksisperioden oktober 2013 var vi så heldige å få lov til å delta på informasjonskurs i *Bedre Tverrfaglig innsats hos barn i risiko (BTI)* for Tromsø kommune. Det var her vi fattet interessen for samarbeidsmodellen som like etter skulle starte sin pilotperiode.

BTI er en samarbeidsmodell som skal legge til rette for tidlig innsats for barn man har bekymring for. Den skal også legge til rette for et bedre tverrfaglig og tverretatlig samarbeid i kommunen. Modellen er opprinnelig fra Danmark, men Helsedirektoratet har tatt initiativ til å implementere prosjektet i åtte norske kommuner. Det er i den forbindelse tilpasset en versjon av modellen som skal utprøves hos utvalgte pilotbarnehager- og skoler i Tromsø kommune. BTI- modellen i Tromsø kommune har tre målsetninger: *En*, å sikre tidlig innsats og medansvar ovenfor barn og unge som det er bekymring for. *To*, å styrke det tverrfaglige samarbeidet og en helhetsorientert innsats ovenfor det enkelte barn. *Tre*, å har et tydelig fokus på tidlig involvering av foreldrene.

Vi valgte å bruke intervju som metode i vårt kvalitative forskningsprosjekt. Det ble sendt ut forespørsel om deltakelse til alle pilotskolene og deres samarbeidspartnere, men grunnet utskiftning i deler av skoleledelsen, fikk vi få positive tilbakemeldinger. Vi endte opp med seks totalt, hvor tre av dem tilhørte pilotens barneskoler. De tre andre var fordelt på barnevern, politi og prosjektlederen for Tromsø kommunes BTI-prosjekt. Ettersom vi hadde få informanter vil ikke funnene være generaliserbare. Det er rimelig å anta at resultatene kunne blitt annerledes ved andre skoler eller i andre kommuner.

Utgangspunktet for vår forskning var å se hvordan BTI kunne bedre det tverrfaglige samarbeidet i kommunen. For å finne svar på dette måtte vi inn i implementeringen av modellen, samt belyse faktorer som er viktige for samarbeid. I Tromsø kommune

ble piloten gjennomført ved fire barneskoler, to ungdomsskoler og seks barnehager. På grunn av vår egen erfaring og interesse, valgte vi å ta utgangspunkt i barneskolene. Av samarbeidspartnere til skolen som har vi vært i kontakt med, stilte barnevern og politi seg positiv til å være med på vårt forskningsprosjekt. Funnene fra forskningsintervjuene blir sett ut fra et skoleperspektiv.

Helsedirektoratet har tatt initiativ til en utvikling i det tverrfaglige samarbeidet, og det at de utvalgte skolene fikk være med i piloten, er de positive til. Det blir satt opp utvidede ressursteam hvor skolen og samarbeidspartnerne deltar. I disse møtene er det muligheter for drøfting og diskusjoner av aktuelle tema, før det blir et reelt problem.

Etter igangsetting av pilotperioden har skolene fått bedre kjentskap til samarbeidspartnerne, det er lettere og "tryggere" å ta kontakt om det skulle være noe. Ordet tryggere var spesielt nevnt for barnevern og politi, da skolene ofte nøler med å kontakte disse. Verktøykassa til BTI- modellen har åpnet øynene til ansatte i skolen, det å ha et skjemaet som mal når man skulle samarbeide om enkeltsaker, var skolen positiv til. Det var nå greiere for foreldrene å se hvilke instanser som skulle arbeide rundt situasjonen til barnet, dermed ble det enklere for skolen å få signert samtykkeskjemaet. Det å ikke være redd for å søke råd av andre instanser er viktig, men konsultasjonen kan være utfordrende hvis tillit og kunnskapen er for dårlig. I Tromsø kommune har det over lengre tid vært for dårlig kommunikasjon mellom de tverrfaglige instansene, noe BTI allerede har vært med på å endre for pilotskolene.

Innføringen og etableringen av et prosjekt kan sees på som et innovasjonsarbeid. Skogen (2004) forteller at et innovasjonsarbeid kan defineres som en endring som er planlagt at skal gjøres for å forbedre en eksisterende praksis. Implementering forklares som den prosessen som ligger mellom beslutningen som er vedtatt og gjennomføringen av selve prosjektet. For å få til en vellykket implementeringsprosess må både nøyaktighet og tilpasning være innarbeidet. Det teoretiske grunnlaget gir medarbeiderne i de ulike av organisasjonens ledd mulighet til å forholde seg til bakgrunnen for implementeringens tiltak. Det øker muligheten til en felles orientering mot ett felles mål, som i denne sammenheng er å få et bedre samarbeid med de ulike tverrfaglige instansene skolen har til rådighet. Før implementeringen

blir utført på generell basis, er det viktig å ha prøvd ut modellen på forhånd i såkalte pilotgrupper. Tromsø kommune har blant annet valgt seg ut noen pilotskoler, det var noen av disse vi har fått mulighet til å intervjuer i vårt forskningsprosjekt.

Bedre samarbeid med barnevernet er noe skolene savner, de føler de får for lite tilbake etter at for eksempel en bekymringsmelding er sendt. I følge informantene er det en del mangler og svikter i det tverrfaglige samarbeidet som burde vært gjort annerledes, for eksempel det å få en oppklaring på hvem man kan kontakte og hva man kan fortelle uten å bryte taushetsplikten. Struktur og rutiner er nødvendig for at arbeidet med overlevering av informasjon til skolen skal bedres. Det er viktig for blant annet lærere å ha nok informasjon til å faktisk gjøre en god jobb. Per i dag er det ingen naturlig informasjonsflyt enda, men det at skolen får vite sårbar informasjon i arbeidet for barnet, er betydningsfullt. For det er først når barnet vet at du vet, at man kan bygge relasjoner med barnet. Alle bitene i et menneskes liv henger sammen, har barnet det bra, vil det også kunne lære bedre.

Det tverrfaglige samarbeidet ser allerede en positiv stigning, men det er fortsatt en del uoppklarte ting som burde forbedres. Det er kommunikasjon og informasjonsflyt som danner grunnlag for godt samarbeid. Med tanke på samarbeidspartners kapasitet vil det kanskje bli vanskelig med den store møtevirksomheten, og all oppfølgingen i ettertid, muligheten for å slå sammen skoler/ barnehager fra samme område ble foreslått. Politiet var veldig nøye på at det er skolen som skal være i fokus under de utvidere ressursteam møtene. Barnevernet ber oss huske på at man alltid skal huske på barnets beste. Selv mener de at de ikke har noe dårlig samarbeid med kommunens skoler og barnehager.

Tilpasningsdyktighet er noe som må til for at et tverrfaglig samarbeid skal fungere optimalt. For å kunne tilpasse seg etter forventningene, og ha felles handling trengs det ressurser, ressurser i form av å kunne tilby tiltak, rutiner og oppfølging vil være vesentlige.

For at et tverrfaglig samarbeid skal fungere best mulig, er det lurt å evaluere det etter noen suksesskriterier. Dette går blant annet ut på relasjoner, informasjon og åpenhet. Holdninger om likeverd, rollefordeling, rutiner, struktur og ressurser er noen av de viktige kriteriene for å kunne oppnå suksess i løpet av for eksempel en

implementeringsprosess. Samordningstrappen er et verktøy som er fint å kunne bruke sammen med suksesskriteriene, da det er lurt å kunne dobbeltsjekke om man er på rett spor.

Trappen har fem steg, hvor de to nederste *informasjon og konsultasjon* om samarbeid er på individnivå. Her trengs det ikke institusjonell støtte til å utføre, samt det trengs ikke å opprettes stafettlogg for arbeidet. Videre opp trappa er det en mellomform, *dialog og diskusjon*, hvor det trengs støtte, men som ofte blir gjort på individnivå. De to øverste stegene i samordningstrappen krever institusjonell støtte i form av møter, ressurser og eventuelle fastsatte tiltak for barn og unge i risiko. *Enighet om meninger og holdninger* trenger mer samhandling enn steg tre. Til slutt kommer *felles handling*, her arbeider alle sammen på tvers av instansene. For at dette skal fungere i lengden må også suksesskriteriene være oppfylte.

6.2 Konklusjon

Følgende forskningsspørsmål blir besvart her:

- *På hvilken måte kan BTI være med på å legge til rette for tverrfaglig samarbeid i Tromsø kommune?*
 - Hvilke faktorer må være til stede for at det tverrfaglige samarbeidet skal fungere?
 - I hvilken grad er implementeringen med på å påvirke prosjektets gjennomføring?

Gjennom organiseringen av utvidet ressursteam er BTI- modellen med på å legge til rette for et bedre tverrfaglig samarbeid. Vi ser en positiv utvikling i relasjonene mellom de ulike instansene i modellen. De ulike instansene har fått kontaktperson, bedre kunnskap om hverandre og bedre forståelse av hver enkeltes arbeidsområde.

Vi har sett at implementeringen av prosjektet ikke er godt nok gjennomført. For upresist informasjonsmaterieell og veiledning gjennom piloten, gjør at samarbeidspartnerne ikke får like stor utvikling som først forventet. Både skolene og prosjektleder uttalte at det nok var for tidlig å se noen endelige resultater av

modellen. En av grunnene til dette kan være at skolene kom sent i gang med prosjektet. Det er uklart hva som er årsaken til svikten i gjennomføringen. Dermed bør det gjøres noen justeringer før modellen implementeres i resten av kommunen. Videre fremover vil det være viktig for deltakerne å oppfylle alle suksesskriteriene for at det tverrfaglige samarbeidet skal fungere optimalt.

I arbeidet med vår mastergradsavhandling har vi kommet fram til at implementeringen av modellen gjør at suksesskriteriene ennå ikke er oppfylt. Det er som nevnt tidligere mye grunnet en informasjonssvikt. Veien videre for modellen vil kunne være å starte med en evaluering av pilotperioden. Hva var bra, hva var dårlig? Hva fungerte og hva kunne vært gjort annerledes? Kan noe fjernes for å få bedre effekt på det longitudinelle resultatet? Lederen og administrasjonen av BTI-prosjektet bør sette seg dypere inn i relevant implementeringsteori, slik at modellen og veiledere for innføringen av den blir best mulig tilpasset. Med tanke på de ansatte generelt, hadde en oppdatering av informasjonskurs og informasjonsskriv vært positivt. Det burde ikke forekomme mistolkende informasjon. Vi kan derfor tolke det slik at BTI- modellen i framtiden vil kunne være til større hjelp for det tverrfaglige samarbeidet, enn det som kommer frem i pilotprosjektet.

Coming together is a beginning.

Keeping together is progress.

Working together is success.

Henry Ford

Litteraturliste

Bøker:

- Bele, E., Glasø, E. (2010). *Tverrfaglige team: et tveegget sverd?* Magma: Econas tidsskrift for økonomi og ledelse
- Braun, V. and Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. Qualitative Research in Psychology
- BTI i Tromsø kommune (2013). *Bedre tverrfaglig innsats for barn i risiko*. Kvalitetsloven for Tromsø kommune, Uferdig rapport.
- Dalland, O. (2012). *Metode- og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Akademisk. Oslo
- Fandrem, H., Fuglestad, O. L (red.), Løge, I.K., Roland, P. Og Westergård, E. (2013). *Barn i utfordringer – Systemtenkning og tidlig innsats i pedagogisk arbeid*. (Roland, P - Kapittel 10) Bergen: Fagbokforlaget.
- Fisher, R.J. (2006). *Intergroup Conflict*. p. 166-185. I: Coleman, P.T., Deutsch, M. & Marcus, E.C. (ed.). *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Fraser, S. W. (2010). *Elefanten i rummet – Hvorfor spredes god praksis ikke i sundhedsvæsenet*, Center for Kvalitetsudvikling, Region Midtjylland
- Fulland, M. (2007). *The new meaning of educational change*. 4.utgave. London: Routledge
- Hall, P. (2005). *Interprofessional Teamwork: Professional Cultures as Barriers*. Journal of Interprofessional Care 19(2), p. 188-196.
- Haugen, R.(2008). *Barn og unges læringsmiljø 3- med vekt på sosiale og emosjonelle vansker* (kapittel 8- Nilsen V. Og Vogt, A. Samarbeid om behandling eller tiltak). Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

- Helgesen, M.K. (2013). *Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI). Følgeevaluering..* Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning NIBR- rapport 2013:23.
- Henneman, E.A., Lee, J.L. & Cohen, J.I. (1995). *Collaboration: A concept analysis.* Journal of Advanced nursing 21, p. 103-109.
- Huxham, C og Vangen, S. (2009). En teoretisk forståelse av samarbeidets synergi i Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning Oslo: Universitetsforlaget
- Jacobsen, Dag Ingvar og Jan Thorsvik. (2007). *Hvordan organisasjoner fungerer,* Bergen:Fagbokforlaget
- Kleven, Thor Arnfinn (red.), Hjardermaal, Finn og Tveit, Knut (2011). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode. En hjelp til kritisk tolkning og vurdering.* Oslo: Unipub
- Kunnskapsdepartementet (2011). Meld. St. 18 (2010- 2011) Læring og Fellesskap. Tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kvale, S. (2001). *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Kvale, S. & Brinkmann S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju (2.utgave).* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lassen, L.(2002). *Rådgivning – Kunsten å hjelpe.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lauvås, Kirsti og Per Lauvås. (2006). *Tværfagligt samarbejde – perspektiv og strategi.* Århus: Klim
- Lingard L., Reznick, R., Espin, S., Regehr, G. & DeVito, I. (2002). *Team Communications in the Operating Room: Talk Patterns, Sites of Tension, and Implications for Novices.* Acad Med 77, p. 232-237.
- Møller, M. Ø. and G. M. Harrits (2013). *Constructing at-risk target Groups.* Critical Policy Studies, 2013 Vol.7, No. 2, 155-176
- Pratkints, A.R. & Greenwald, A.G. (1989). *A sociocognitive model og attitude structure and function.* CA Academic. San Diego

Ringdal, K. (2013). Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskaplig forskning og kvantitativ metode (2.utgave). Bergen: Fagbokforlaget.

Rønnov, L. P. og Marckmann, B. (2010). Implementeringsforskning om forebygging – en baggrundsrapport, Sundhedsstyrelsen

Skogen, K (2004). Innovasjon i skolen. Kvalitetsutvikling og kompetanseheving. Oslo: Universitetsforlaget.

Socialstyrelsen(2008). Bedre Tværfaglig Indsats – for børn i familier med misbrug eller sindslidelser, Socialstyrelsen

Socialstyrelsen(2012). Kortlægning af modeller for tværfagligt samarbejde – afsluttende rapport, Folkesundhed &Kvalitetsutvikling

Thagaard, Tove (2010). Systematikk og innlevelse – En innføring i kvalitativ metode. Bergen: Fagbokforlaget.

Wheelan, S. (2010). *Att skapa effektiva team*. Studentlitteratur.

Internett:

www.tromsø.kommune.no (kommunens egen hjemmeside), 11.02.14

<http://no.wikipedia.org/wiki/Tromsø> (Wikipedia Tromsø), 11.02.14

<http://www.tromso.kommune.no/om-kommunen.122505.no.html> (Tromsø kommune sine hjemmesider), 11.02.14

http://issuu.com/evamha/docs/arbeidsgiverstrategi_for_troms_ko (fra Tromsø kommune sine hjemmesider), 11.02.14

<http://tidligintervensjon.no/Nyheter/Bedre-tverrfaglig-innsats--BTI/>, 06.03.14

<http://www.krad.no/forebygging/barnogungdom/tidlig-innsats> 27.04.14

<http://www.regjeringen.no/en/dep/bld/dok/nouer/2009/nou-2009-08/9.html?id=558086> 27.04.14

<http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/kd/Taler-og-artikler/2012/tidlig-innsats-nytter.html?id=697663> 27.04.14

<http://www.korusnord.no>, 06.05.14

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Kan du fortelle litt om din bakgrunn?

Hva er din stilling?

Hvor lenge har du arbeidet i denne stillingen?

Har du spesialpedagogisk utdanning?

Erfaring med å arbeide med spesialelever?

Hvilke tanker har du om BTI-modellen?

Hvordan har samarbeidet vært med de andre instansene?

Har du deltatt på BTI-kurs?

Ser du noen vansker, mangler eller utfordringer med modellen?

Hva vil du si er de positive sidene med modellen?

Hvilke forventninger har du til implementeringen av modellen?

Samarbeid med de andre instansene?

Hva tenker du om begrepet stafettpinne?

Har du brukt det nye samtykke skjemaet som har vært utarbeidet ved modellen?

Hva er dine tanker rundt informasjon og taushetsplikt?

Hvem ser du for deg skal være møteleder for de kartlagte møtene videre fremover?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Tverrfaglig samarbeid i Tromsø kommune”

Bakgrunn og formål

Vi er to studenter ved Universitetet i Tromsø som holder på å skrive masteroppgave i spesialpedagogikk. Vi ønsker å ta for oss implementeringen av BTI-modellen (Bedre tverrfaglig innsats for barn i risiko) i grunnskolene på fastlandssiden i Tromsø kommune. Det vi vil fokusere på er hvordan BTI kan være med på å forbedre kvaliteten av det tverrfaglige samarbeidet i Tromsø kommune.

Problemstilling:

- På hvilken måte kan BTI være med på å legge til rette for tverrfaglig samarbeid i Tromsø kommune?
 - Hvilke faktorer må være til stede for at det tverrfaglige samarbeidet skal fungere?
 - I hvilken grad er implementeringen med på å påvirke prosjektets gjennomføring?

På kurs om BTI i oktober 2013 fikk vi utdelt deltakerliste hvor skoler, barnehager og deres samarbeidspartnere stod oppført. Vi har derfor ønsket om å kontakte deg, siden du også har vært på dette kurset og har innsikt i prosjektets innhold, noe som er viktig for oss.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Vi har satt intervju som forskningsmetode, og lurte på om du kunne tenke deg å svare på noen spørsmål. Spørsmålene vil omhandle BTI og din oppfattelse av samarbeidet. Personopplysning, annet enn navn, er ikke relevante for vår studie og vil derfor ikke bli lagret. Det vil bli gjort lydopptak av alle intervjuene slik at vi kan fokusere på selve samtalen, enn å notere underveis. Alle opplysninger vil være anonyme og det skal ikke vises i publikasjonen hvem som har sagt hva.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun vi og vår veileder som vil ha tilgang til disse opplysningene. Lydopptakene og transkriberingen vil krypteres og anonymiseres. Disse vil bli slettet ved prosjektslutt.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.05.14

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med

Studenter:

Line-Marie Eriksen: *****

Charlotte Hemmingsen: *****

Vi kan også kontaktes på e-post: linemarieeriksen@gmail.com

Veileder:

Jon-Håkon Schultz: j.h.schultz@nkvt.unirand.no

(Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS)

Vedlegg 3: Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4 – Godkjenning NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 1
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Jon-Håkon Schultz
Institutt for lærerutdanning og pedagogikk Universitetet i Tromsø
Mellomveien 110
9037 TROMSØ

Vår dato: 26.02.2014

Vår ref: 37652 / 3 / AMS

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 13.02.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

37652	<i>Innføring av BTI-modellen i Tromsø kommune</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>UiT Norges arktiske universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Jon-Håkon Schultz</i>
<i>Student</i>	<i>Line-Marie Eriksen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i melde skjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.05.2014, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Line-Marie Eriksen linemarieeriksen@gmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svara@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVE, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nordmaad@svt.uib.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 37652

Ifølge prosjektmeldingen skal det innhentes skriftlig samtykke basert på skriftlig informasjon om prosjektet og behandling av personopplysninger. Personvernombudet finner det reviderte informasjonsskrivet mottatt 25.2.2014 tilfredsstillende utformet i henhold til personopplysningslovens vilkår.

Personvernombudet legger til grunn at det ikke framkommer opplysninger som kan identifisere 3. personer (barn i risiko) under intervjuene.

Bruk av dropbox for lagring: Personvernombudet anbefaler at man i stedet for dropbox vurderer andre lagringsformer for backup. Hvis dropbox må anvendes skal datamaterialet krypteres. Studentene opplyser i e-post 25.2.2014 at dropbox ikke skal brukes likevel.

Prosjektet skal avsluttes 15.05.2014 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/koblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. yrke, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.

Prosjektet er et samarbeid mellom studentene Line-Marie Eriksen og Charlotte Hemmingsen